

Sisukord

Sissejuhatus	2
Kaardimaterjali koostamise meetoodika	2
Lähteandmed	3
Euroopa komisjoni suunised	3
Üleriigiline planeering Eesti 2030+	5
Koostatav Tartumaa maakonnaplaneering	6
Tartumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ (Tartu Maavalitsus 2001-2006)	7
Arengustrateegia Tartu 2030	8
Tartu linna üldplaneeringu lähtematerjalid – väljavõte 2004. a koostatud tööst	8
Tartu linna üldplaneeringu ülevaatamise tulemused	12
Linna- ja lähialade rohe- ja puhkealade arendamise ruumiline üldkontseptsioon.....	13
Rohe- ja puhkealade tuumikalad ja strateegilised rohelised ühenduskoridorid linnasiseselt	15
Strateegilised rohelised ühenduskoridorid kontaktis linna lähialade rohevõrgustikuga.....	16
Ühenduste säilimine, rajamine ja täiendav kavandamine.....	16
Ettepanekud tänavatele puistike ja alleede rajamiseks ning sellest tulenevalt ristlõike muutmiseks.....	19
Üldkasutatavate rohealade üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused.....	21
Hoonestatavate kruntide üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused sh. kõrghaljastuse soovitatav protsent sõltuvalt maa-ala juhtotstarbest.	24
Krundi roheväärtus	27
Puhkealade kasutuse iseloomustus	28
Avalikud puhke- ja virgestusalad	28
Ettepanekud täiendavate mängu- ja spordiväljakute maa alade reserveerimiseks ning nende üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused.....	30
Supelrannad ja Emajõe kallasrajad.....	32
Kallasradade kujundamise põhimõtted.....	33
Linnaaiandus	33
Ettepanekud linnaaianduse alade reserveerimiseks	35
Üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused	35
Koorteväljakud	35
Ettepanekud koeraväljakute maade reserveerimiseks	36
Üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused	36
Tabel 1. Planeeritud tänavahaljastus	37
Lisa 1	42

Sissejuhatus

Praegusel kujul on Tartu roheline võrgustik määratletud 2002-2005 aastatel Tartu linna üldplaneeringu koostamise käigus. Siis oli põhieesmärgiks katkematu ja hästi toimiva rohe- ja puhkealade võrgustiku moodustamine ning selle säilimiseks vajalike tingimuste määratlemine. Lisaks üldplaneeringule tegeleb Tartu tasandil rohe- ja puhkealade kavandamisega veel 2001. a kehtestatud teemaplaneering „Vabaõhu mängu- ja spordiväljakud“ ja 2002. a kehtestatud Tartu Emajõe kalda- ja sildumisrajatiste planeering, 2003. a kehtestatud Toomemäe üldplaneering ning kaude muidugi ka kõik teised teema-, osa-, ja üldplaneeringud. Ka 2014. a kehtestatud Tartu linna üldplaneeringu teemaplaneering „Vabaplaneeringuga alade parkimispõhimõtted“ keskendub, sellele kui palju võib parklaid haljastuse arvelt laiendada nii, et selle all ei kannataks linna ökosüsteem.

Inimeste käitumisharjumuste muutuste tõttu on laienenud vaba aja veetmise ja puhkamise mõiste. Lisaks jalutamisele/jooksmisele/suusatamisele on vajalik leida võimalused vanuritele võimlemiseks, diskgolfile, lemmikloomadele (sh hobused), rulluisutajatele/suusatajatele, trikiratturitele, hokimängijatele, loodushuvilistele ja paljudele teistele. Kõik nimetatud tegevused aga vajavad oma toimimiseks rohkem või vähem looduslikku keskkonda ning seetõttu võib pidada neid rohelise võrgustiku eesmärkidega konfliktseteks. Arvestades kasutajaskonna hulka ning mitmekülgseid huvisid ja haljasalade füüsilist pinda tuleb leppida asjaoluga, et tulemuseks on kompromiss. Et lahendus arvestaks mõlemat poolt, ongi vaja antud teemasid koos käsitleda.

Kaardimaterjali koostamise meetodika

Kaardimaterjali koostamiseks on kasutatud üldplaneeringu- ja arenguteenistusest saadud 2005. a koostatud üldplaneeringu teemakaardi andmeid ja üldplaneeringu eskiislahenduse materjale, geodeesiateenistusest saadud krundiplaani ning haljastusteenistuse poolt koostatava haljastuse hooldamise geoinfo andmeid. Lisaks on tehtud laiaulatuslikke välivaatlusi ja kasutatud kaasaegseid ruumisrändamise töövahendeid.

Lähteandmed

Euroopa komisjoni suunised

http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm

ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020 raames võttis Euroopa komisjon kohustuse töötada välja rohelise taristu strateegia. Ressursitõhususe tegevuskavas on sätestatud, et komisjon koostab rohelist taristut käsitleva teatise.

2013. aastal avalikustaski Euroopa Liidu Komisjon rohelise infrastruktuuri strateegia – Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine.

Inimühiskond sõltub looduse pakutavatest hüvedest, nagu toit, materjalid, puhas vesi ja puhas õhk, kliima reguleerimine, üleujutuste kontrolli all hoidmine, tolmeldamine ning puhkevõimalused. Kuid paljusid neist hüvedest, mida nimetatakse sageli ökosüsteemiteenusteks, kasutatakse selliselt, nagu oleksid nende varud piiramatud ning neid koheldakse tasuta kaupadena, mille tõelist väärtust ei hinnata täielikult. Nii võivadki riiklikud ametiasutused looduslike lahenduste, nt üleujutuste ennetamiseks, asemel lasta ehitada halli taristu. Euroopa kahjustab jätkuvalt oma looduskapitali, seab ohtu pikaajalise jätkusuutlikkuse ja õõnestab oma vastupanuvõimet keskkonnašokkidele.

Roheline taristu on edukalt katsetatud vahend, mis toob looduslike lahenduste kaudu ökoloogilist, majanduslikku ja ühiskondlikku kasu. Tänu sellele mõistame, kui suur on inimühiskonnale looduse pakutava kasu väärtus ning oskame paremini suunata investeeringuid looduskapitali säilitamiseks ja suurendamiseks. See aitab vältida ka kuluka taristu loomist, kui loodus võib sageli pakkuda odavamaid ja kestlikumaid lahendusi. Paljud neist loovad kohalikke töövõimalusi. Roheline taristu tugineb põhimõttele, et looduse ja loodusprotsesside kaitse ja selle suurendamine ning mitmed loodusest inimühiskonnale tulenevad kasud on teadlikult integreeritud ruumilisse planeerimisse ja territoriaalsesse arengusse.

Rohelise taristu loomine linnadesse tekitab suurema ühtsustunde, tugevdab seost kodanikuühiskonna võetud vabatahtlike meetmetega ning aitab ka võidelda sotsiaalse tõrjutuse ja isolatsiooniga. See on kasulik nii üksikisikule kui ka kogukonnale füüsiliselt, psühholoogiliselt, emotsionaalselt ja sotsiaalmajanduslikult. Roheline taristu loob võimalusi ühendada linna- ja maapiirkonnad ning muudab need meeldivateks paikadeks, kus elada ja töötada. Tänu toiduainete tootmisele linnapiirkondades ja kogukonna aedadele, mis aitavad tõhusalt kaasa koolilaste harimisele ja äratavad noorte huvi, aitab roheline taristu taastada sideme toidu tootmise ja tarbimise vahel ning suurendada selle tegelikku väärtust. Rohelisse taristusse tehtavatel investeeringutel on märkimisväärne potentsiaal tugevdada regionaal- ja linnade arengut, sealhulgas säilitada või luua töökohti.

Linnade taimkatte puudumisest tingitud madal niiskustase ning päikeseenergia suurenenud neeldumine, mida põhjustavad tumedad asfalt- ja betoonpinnad, on peamised põhjused, miks kesklinnas on sageli kõrgem temperatuur kui nende ümbruses. Sellel nähtusel, mis on tuntud ka linna kuumusesaare efektina, on tõsised tagajärjed haavatavate inimrühmade, nagu krooniliste haigete ja vanurite tervisele, eelkõige kuumalainete ajal. Looduses tasuta olevat niisket õhku saab küll tehnikalt taastoota, kui kasutada elektrienergiat vee aurustumiseks, kuid selle maksumus oleks hinnanguliselt ligikaudu 500 000 eurot hektari kohta. Tehes loodusega koostööd ja kasutades rohelist taristut linnakeskkonnas, nt bioloogiliselt mitmekesiste parkide, haljasalade ja värskete õhu koridoride rajamine, saab aidata leevendada linna kuumusesaare efekti.

Hüvede rühm	Rohelise taristu eriomased hüved
Loodusvarade suurem tõhusus	Mullaviljakuse säilitamine Bioloogiline tõrje Tolmeldamine Mageveevarude kogumine
Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine	CO2 sidumine ja talletamine Maakera temperatuuri kontrolli all hoidmine Tormikahju kontrolli all hoidmine
Katastroofide ennetamine	Erosioonitõrje Metsatulekahjuohu vähendamine Tulvaohu vähendamine
Veemajandus	Veevoolu reguleerimine Vee puhastamine Veega varustamine
Maa ja mulla majandamine	Mullaerosiooni vähendamine Mulla orgaanilise aine säilitamine/suurendamine Mullaviljakuse ja tootlikkuse suurendamine Maa hõivamise, killustamise ja mulla katmise mõju leevendamine Maa kvaliteedi parandamine ja maa huvipakkumaks muutmine Kõrgemad kinnisvarahinnad
Kaitmise hüved	Elupaikade, liikide ja geneetilise mitmekesisuse olemasolu väärtus Elupaikade, liikide ja geneetilise mitmekesisuse pärand- ja altruistlik väärtus tulevaste põlvkondade jaoks
Põllumajandus ja metsandus	Mitmefunktsiooniline vastupanuvõimeline põllumajandus ja metsandus Tolmeldamise suurendamine Kahjuritõrje suurendamine
Väheste CO2-heitega transport ja energia	Paremini integreeritud, vähem killustatud transpordilahendused Innovatiivsed energialahendused
Investeeringud ja tööhõive	Parem imago Rohkem investeeringuid Suurem tööhõive Tööviljakus
Tervis ja heaolu	Õhu kvaliteet ja müra vähendamine Juurdepääs treenimis- ja puhkamisvõimalustele Paremad tervise- ja ühiskondlikud tingimused
Turism ja puhkamine	Sihtkohad muutuvad huvipakkumaks Puhkamisvõimaluste ulatus ja maht
Haridus	Õpetamisressursid ja „looduslik laboratoorium”
Vastupanuvõime	Ökosüsteemiteenuste vastupanuvõime

Allikas: <http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/studies.htm#implementation> kohandatud.

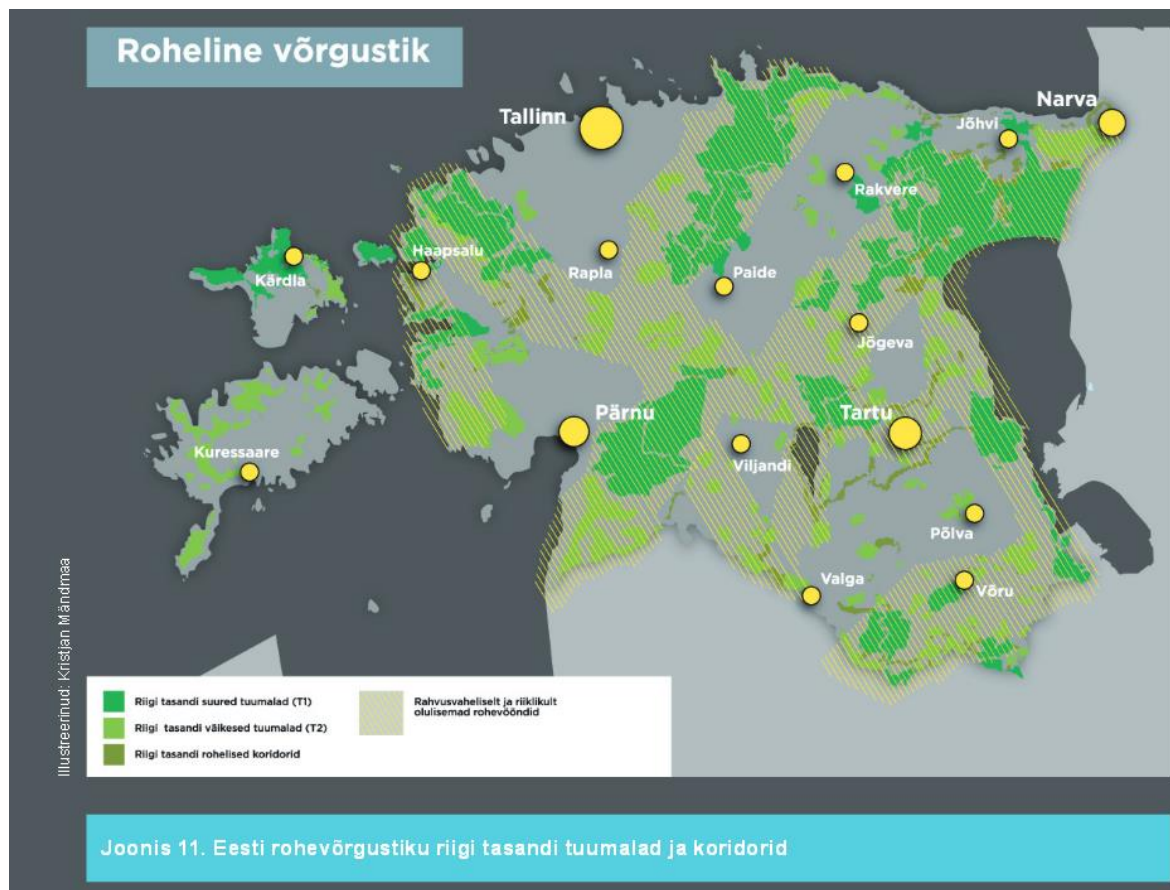
Üleriigiline planeering Eesti 2030+

<https://eesti2030.wordpress.com/>

6. Rohevõrgustiku sidusus ja maastikuväärtuste hoidmine

Praegust rohevõrgustiku struktuuri, sidusust ja osatähtsust Eestis ja selle maakondades võib pidada heaks. Rahvusvaheliselt ja riiklikult oluliste tuumalade ning neid ühendavate koridoride võrgustik põhineb maakondade teemaplaneeringute tulemuste üldistamisel. Riigi suurte tuumalade osatähtsus on kõige märgatavam Ida-Virumaal ja Läänemaal, kõige väiksem Rapla ja Valga maakonnas, Saaremaal puuduvad need sootuks. Riikliku tasandi väikesed tuumalad on olemas kõigis maakondades. Seal, kus suuri tuumalaid ei ole, on väikesed tuumalad seda olulisemad ja nende säilimisega tuleb ruumikasutuse kavandamisel arvestada. Olulisem tuumalade suurendamisest on olemasolevate säilitamine.

Rohevõrgustiku võtmine kaitse alla ei ole Eestis otstarbekas ega vajalik. See muudaks asustuse püsimise ja arengu maapiirkondades küsitavaks, oleks vastuolus rohevõrgustiku eesmärgiga ja integreeritud ruumilise planeerimise põhimõttega. Rohevõrgustiku säilitamise meetmed on maakonnaplaneeringutes üldiselt piisavad (vajaduse korral võib neid suurte linnade lähialade korral täiendada), kuid üldplaneeringutes tuleb rohkem tähelepanu pöörata nende piiride ja kasutustingimuste täpsustamisele.

Lisa 1. Muutused aastatel 2000-2011. Üleriigilise planeeringu „Eesti 2010“ mõju ruumilisele arengule

Looduskeskkond ja loodusressurs

Praeguseks on olemas üle-eestiline toimiv võrgustik, mille kasutusreeglitega planeerimisel arvestatakse. Mõningaid probleeme on rohevõrgustiku katkematus tagamisel suurte linnade (Tallinn, Tartu) lähiümbruses.

Koostatav Tartumaa maakonnaplaneering

<http://tartu.maavalitsus.ee/maakonnaplaneeringu-uuendamine>

15. Rohelise võrgustiku toimimise tagamine

Rohelise võrgustiku toimimine tugineb suurte looduslike alade (kaitsealad, metsamassiivid, rabad, sood) omavahelisele ühendatusele looduslike ja poollooduslike koridoride abil. Rohelise võrgustiku toimimiseks vajalikud alad on määratud maakonnaplaneeringu teemaplaneeringus ja täpsustatud üldplaneeringutes.

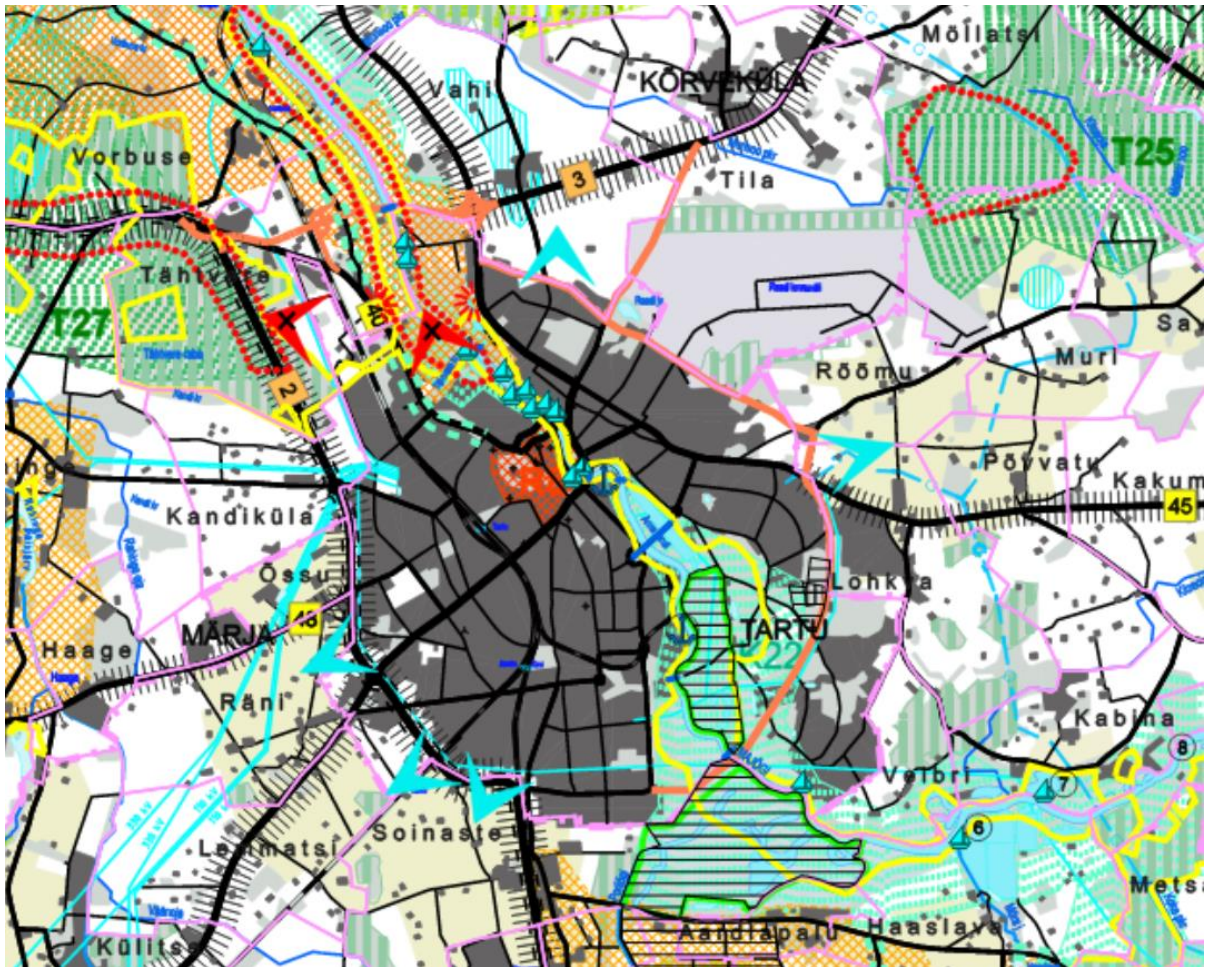
Tartumaal puudub vajadus rohelise võrgustiku oluliseks muutmiseks ja täiendamiseks. Ehkki ehitussurve Tartu linnas ja lähialal ning veekogude kallastel, sh Emajõe kallastel ja Kurepalu järve ääres on ribaelemente vähendanud või ka katkestanud, on takistused ökosüsteemi ja liikide toimimiseks teisejärgulised, arvestades suuri kompensatsioonialasid, mis paiknevad asustuse lähedal ja selle vahel.

Toimimise tagamiseks tuleb säilitada rohelist võrgustikku moodustavate maa-alade omavaheline barjäärideta ühendatus. Eritähelepanu vajab võrgustiku ala kavandamine Tartu linna lähialal, kus rohelise võrgustiku säilitamise ja puhkeala funktsioonid ühilduvad ning toimub üleminek linnaruumi mikrovõrgustikule.

Kalda piiranguvööndis olevale rohevõrgustiku alale uusi ehitisi, sh paadikanaleid, ei kavandata ning tarastamine ei tohi rohevõrgu ala kalda piiranguvööndis tervikuna läbi lõigata.

Tartumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ (Tartu Maavalitsus 2001-2006)

<http://tartu.maavalitsus.ee/asustust-ja-maakasutust-suunavad-keskkonnatingimused>

ROHELINE VÕRGUSTIK

- Riigi tasandi tugialad (T1)
- Piirkondliku tasandi tugialad (T2)
- Piirkondliku tasandi ribastruktuurid
- Kohaliku tasandi tugialad (T3)
- Kohaliku tasandi ribastruktuurid
- Konfliktseid alad

LOODUSHOID

- kavandatav loodus- või maastikukaitseala
- võimalik Natura ala
- võimalik metsakaitseala - range kaitse
- võimalik metsakaitseala - piiranguvöönd
- mets linna rohelises vööndis, mille majandamisel arvestada puhkeväärtust

VÄÄRTUSLIKUD MAASTIKUD

- Võimalikud rahvusliku (üle-eestilise) tasandi maastikud
- Regionaalse (maakondliku) tasandi maastikud
- Kohaliku tasandi maastikud
- Potentsiaalsed alad
- Ilusad teelõigud
- Vaatesuund ümbrusele

MUUD

- maantee sanitaarkaitsevöönd
- linna laienemise soovitatav / ebasoovitatav suund
- puhkeväärtusega alad
- põllumaad mullaviljakusega 50 punkti ja rohkem
- Võimalik randumiskoht / sadam Emajõel

- 1 Rannu-Nesuu puhkekoht.
- 2 Reisu puhkekoht.
- 3 Kärevõre puhkekoht.
- 4 Muuge saare lagajärgne aasv puhkekoht.
- 5 Järvse kõrtsi puhkekoht.
- 6 Puhkekoht Cargio kalakaitsealal.
- 7 Kabina karjamaa puhkeala.
- 8 Luurja silla poolaar. Avetallu karistala.
- 9 U. Salme rabaala.
- 10 Kaveetu parvelkoht.
- 11 Kaitse puhkeala.
- 12 Emajõe ja Alai (Kall) jõe rannamiskoht. Eestlõige peadimmitajale.
- 13 Emajõe Suursoo kaitseala intressus. Lõppele autoga.
- 14 Praga perspektiivne lühitradem ning puhkekoht.
- 15 Luurja alavõru puhkekoht.
- 16 Kõraste puhkekoht.

Arengustrateegia Tartu 2030

http://www.tartu.ee/data/TARTU%202030_16.04.2015.pdf

Eesmärgid:

T 8.3. Aktiivse (rahvaspordi ja puhkuseturismi arendamine.

T 8.5. Terviseturismi arendamine: ravi-, lõõgastus- ja sporditurism, kohalik toit.

5.3 Emajõe kaldapealsed on arendatud promenaadiks ja katkematuks liikumisrajaks. Sildumis-randumiskohad, matkarajad ja atraksioonid on avanud Emajõe aktiivseks kasutamiseks. Annelinna ujumis- ja veesportikanali äärde on loodud laiaulatuslik puhkeala ning puhkepiirkond on välja arendatud Raadi asumis. Tartu uueks keskuseks on kujunenud Sadama kvartal. Tähtvere dendropark on välja kujundatud spordi- ja vabaajakeskuseks.

T 9.2. Kesklinna ja arengualade kavandamine ja elluviimine tervikliku linnaehituslikku arengut soodustava planeeringu alusel.

T 9.4. Miljööväärtust tõstvate tegevuste (restaureerimistoetused, remonditoetused jms) toetamine. Linnaruumi rikastava avaliku ruumi kujundamine.

T 9.6. Rohevõrgustiku säilitamine, linnakeskkonna inimsõbralikkuse suurendamine (mänguväljakud, lemmikloomadega jalutamise kohad, piknikualad, sportimisvõimalused jms) ja linnaruumi rikastavate avalikus kasutuses olevate alade arendamine (Toomemägi, Tähtvere Puhkepark, Laululava, Anne kanali piirkond jms).

T 17.1. Loovisikute ja linnakodanike kaasamine avaliku ruumi kujundamisesse.

T 17.2. Kultuuri- ja spordirajatiste ning neid ümbritseva keskkonna väljaarendamise toetamine atraktiivseteks ja kaasaegseteks külastuskeskusteks.

T 17.3. Võimaluste loomine kaasaegse kunsti esitlemiseks avalikus ruumis.

T 17.5. Atraktiivse ja võimalusterohke tervisespordivõrgustiku väljaarendamine.

Tartu linna üldplaneeringu lähtematerjalid – väljavõte 2004. a koostatud tööst

<http://info.raad.tartu.ee/webaktid.nsf/web/viited/%C3%9CP-0065>

Rohevõrgustiku esialgne analüüs toimus kaardimaterjali alusel. Lisaks viidi läbi välivaatlused tänavate haljastuse osas. Haljasalade välivaatlustel määrati pargi olemasolev kasutusviis ja tüüp.

Töös on rohelise võrgustiku struktuurielementide määratlemisel tuginetud:

· rohelise võrgustiku elementide morfoomeetrilistele kriteeriumitele (tugialadel –pindala, ribastruktuuridel laius) ja looduslike alade osatähtsusele;

· loodus- või keskkonnakaitselistele väärtuskriteeriumitele (haruldus, ohustatus, kaitstuse aste, looduslikkus jne). Kaitsealuste või väärtustatud alade (objektide) valiku kriteeriumid on esitatud vastavasisulistes õigusaktides (Looduskaitseeadus, Loodusdirektiiv jt), Toomemäe Üldplaneeringus (kehtestatud Tartu Volikogu 27.03.2003. a määrusega nr 25);

· ökoloogilistele, keskkonnakaitselistele ja maastikulistele iseärasustele.

Vetevõrgu kalda ulatuses täiendavad rohelist võrgustikku “sinise” võrgustiku elementidega ning on seega rohelist võrgustikku sisuliselt rikastavateks lõikudeks.

Üldiste kasutustingimuste määramisel on lähtutud tasakaalustatud ruumilise arengu põhimõttest. Sellest tulenevalt on rohelist võrgustikku analüüsitud koos teiste infrastruktuuridega ja seatud tingimused, mille järgimisel on võimalik tagada keskkonna tasakaal säästva arengu alusena.

Käesolev töö seab rohelise võrgustiku elementide üldised kasutustingimused, mis peavad tagama rohelise võrgustiku toimimise. Kasutustingimused konkreetsetele aladele määratakse kas detailplaneeringute või tööprojektide tasandil. Rohelise võrgustiku alal kavandatavate planeeringute, kavade jne. puhul tuleb igal juhul arvestada seda, et roheline võrk jääks toimima.

Väga oluline on teadvustada tugi- e tuumalade äärealade säilitamise vajadust – need on loodusliku või poolloodusliku maakasutusega alad, mis jäävad tuumalast välja, kuid on nende moodustamise aluseks. Äärealade maakasutuse muutmisel, eelkõige looduslikkuse vähendamisel, väheneb koheselt ka tuumala. Võrgustiku funktsioneerimiseks ei tohi looduslike alade osatähtsus tugialas langeda alla 90%. Arendustegevuste, mis muudavad maa sihtotstarvet või kavandavad joonehitisi, planeerimisel ja projekteerimisel tuleb tähelepanu pöörata rohevõrgustiku funktsioneerimisele. Suurtele tugialadele ja koridoridele on reeglina vastunäidustatud teatud infrastruktuuride rajamine. Juhul, kui nende rajamine on möödapääsmatu, tuleb eriti hoolikalt valida rajatiste asukohta ja leevendada võimalikku negatiivset mõju. Põhiliste tugialade spetsiaalsete kasutustingimuste, mis lähtuvad nende režiimist kaitsealuste loodusobjektidena, kirjeldamiseks tuleb koostada nende kaitse-eeskirjad või kaitsekorralduskavad.

4.1 Mõisted

Ökoloogiline infrastruktuur on teatud maa-ala ökoloogilisi parameetreid tagav maastikumponentide ja -elementide kogum. Teaduslikes publikatsioonides ja senises Eesti ning rahvusvahelises praktikas on ökoloogilise infrastruktuuri osadena eristatud nii ökoloogilist, rohelist kui ka kompenseerivate alade võrgustikku.

Ökoloogiline võrgustik on osa ökoloogilisest infrastruktuurist, mis tagab ökoloogilise kommunikatsiooni (tasakaalustatud aine- ja energiaringed) erinevatel hierarhilistel tasanditel.

Kompenseerivate alade võrgustik on osa ökoloogilisest võrgustikust, mis tasakaalustab looduslike ja antropogeensete süsteemide vahelisi disproportsioone. Ökonoomsuse seisukohalt on tähtis, et kõiki neid ökoloogiliselt elulisi funktsioone täidab võrgustik praktiliselt kulutusteta, isereguleeruva süsteemina.

Roheline võrgustik on osa ökoloogilisest võrgustikust, mis on planeerimisel kõige selgemini ja lihtsamini eristatav kui nn roheline (produtsentide) domineerimisega ala. Roheline võrgustik täiendab funktsionaalselt kaitsealade võrgustikku, ühendades need looduslike aladega ühtseks terviklikuks süsteemiks; võrgustikus toimub inimtekkeliste mõjude pehmemdamine või ennetamine, mis loob eeldused koosluste arenguks looduslikkuse suunas. See toetab bioloogilist mitmekesisust, tagab stabiilse keskkonnaseisundi ning hoiab alal inimesele elutähtsaid keskkonda kujundavaid protsesse (põhja- ja pinnavee teke, õhu puhastumine, keemiliste elementide looduslikud ringed jne). See on karkass nii ökoloogilisele kui kompenseerivate alade võrgustikule. Edaspidi kasutakse mõistet **roheline võrgustik**, andes sellele praktiliselt ökoloogilise võrgustikuga võrreldava mahu. Seetõttu kaasatakse rohelisse võrgustikku „sinine võrgustik“ (veealad kuni 6 m sügavuseni).

Sinine võrgustik – veekogud kuni 6m sügavuseni ja veekogude kalda-alad.

Võrgustik on eri otstarbega või eri taseme samafunktsioonidega võrkude kogum (kaitsealade võrgustik, Natura alade võrgustik jne). Võrgustik on hierarhilise struktuuriga, minnes üldisemalt tasemelt (üle-euroopaline, üle-eestiline võrk) konkreetsemate ja lokaalsemate tasemateni (maakonna ja kohaliku omavalitsuse võrk). Detailsema võrgustiku elemendid moodustavad osa üldisemast võrgust, mille olulisel häirimise korral on häiritud ka üldisema võrgu toimimine ja säilimine.

Võrk on kogum **tuumaladest**, **riba-** ja **joonstruktuuridest (koridoridest)**, **sõlmedest**, **astmelaudadest** ja **puhvritest**.

Rohelises võrgustikus võib eristada kolme osa:

- **tugi- e tuumalad** alad, millele süsteemi funktsioneerimine valdavalt toetub. Tugialad on ümbritseva suhtes kõrgema väärtusega (looduskaitsealine, keskkonnakaitsealine jne) alad. Tugi- ehk tuumalade käsitlemisel tuleb arvestada, et nende lahutamatuks osaks on äärealad (ülemineku- või kaitsealad), mis toimivad **puhvritena**. Need alad jäävad küll tuumala piiridest välja, kuid on nende kandjateks ja moodustamise aluseks. Tuumalade säilitamine toimub eelkõige äärealade rohelise võrgustikuga sobiva maakasutuse kaudu.

- **koridorid, ribastruktuurid ehk nn siduselemendid** on alad, mis ühendavad tuumikalasid omavahel luues ühtse süsteemi ja võimaluse nii taimestiku kui loomastiku levimiseks/liikumiseks rohelistes

võrgus. Ribastruktuuride ristumisel tekivad **sõlmed** (mis võivad samas võrgus ja madalama astme võrgus moodustada tuumala).

- **astmelauad** - eraldatult paiknevad väiksemad alad (inglise keeles *stepping stones*), mis tagavad sidususe ja territoriaalse terviklikkuse. Linnasisese rohevõrgu sidumisel ümbritsevaga mängivad astmelauad olulist rolli. Linna terviklikult mitte läbivate koridoride korral tagavad need nii taimestiku kui putukate levi- ja liikumisvõimalused, kuid samas takistavad metsloomade sattumist linnakeskkonda.

- **neutraalala ehk nullala** on ala, mille sees saab laiendada ja mille alusel modifitseerida tugialasid ja ribastruktuure. Alal puuduvad roheline võrgustiku arendamist piiravad olulised tegurid ja nende kavandamist aladele tuleb vältida.

4.2 Andmed potentsiaalse roheline võrgu ja teiste infrastruktuuride vaheliste mõjutsoonide ja konfliktide määramiseks

Linnalise elukeskkonna tagamiseks on vajalikud mitmed tehnilised infrastruktuurid, mis on roheline võrgu toimimise seisukohalt kas seda pärssivad või neutraalsed.

pärssivad objektid:

teedevõrk (teeseadus, üld- ja detailplaneeringud, eksperthinnangud ja trassivalikud);

suured tootmisobjektid, tööstus- ja kaubandusterritooriumid (üld- ja detailplaneeringud);

tiheda hoonestusega alad (üldplaneering);

elektriliinid (elektripaigaldise kaitsevööndi ulatus, üld- ja detailplaneering);

gaasitorustik (gaasipaigaldise kaitsevööndi ja D-kategooria gaasipaigaldise hooldusriba ulatus, üld- ja detailplaneeringud);

sideliinid (liinirajatise märgistamise nõuded ja kaitsevööndis tegutsemise kord, üld- ja detailplaneeringud);

survetorustikud (surveseadme kaitsevööndi ulatus, üld- ja detailplaneeringud).

neutraalsed objektid (ei soosi võrgu arengut kuid otseselt ka ei välista seda):

loodusliku murukattega staadionid (üld- ja detailplaneeringud), täidavad linnas ökoloogilise (õhuniiskuse ja –temperatuuri stabiliseerijana) ja olulist sotsiaalse haljasala (välitegevused, mis muidu laastanuks nõrgema vastupanuvõimega haljasalasad) rolli;

veehaarded, reoveepumplad jm veemajandusega seonduvad objektid (veeseadus, looduskaitseadus);

sadamad ja ranna alad (üld- ja teemaplaneeringud).

5 Olemasoleva roheline võrgu analüüs

Roheline võrgu olulisem ja suurim osa moodustub olemasolevatest haljasaladest linnas. Sellest tulenevalt on vajalik pöörata tähelepanu nende hooldusele, kaitsele, kasutusintensiivsuse suunamisele ja määramisele. Järgnevalt on esitatud olemasolevate haljasalade seisukorra, kasutuse ja perspektiivideks hindamise kriteeriumid. Kriteeriumite alusel koostatud arengusuund on tabelis leiduvate haljasalade osas edasise planeerimis-, projekteerimis- ja ehitusprotsessi aluseks.

5.1 Võrgu elementide hindamise kriteeriumid

Väärtuslikkus ja vajalikkus looduslikkuse, bioloogilise mitmekesisuse, väärtuslike liikide elupaikade, suuruse (ala vastupanuvõime inimõjudele) seisukohalt.

bioloogiline mitmekesisus liigitatakse kolme astmesse (mitmekesine; keskmine, esindatud mõned liigid; kesine) välivaatluste põhjal loendamise teel;

väärtuslikud taimeliikide leiukoht, perspektiivne kaitseala (ei, jah) välivaatluste põhjal, lähtudes alal leiduvatest taimeliikidest, autori ettepanekud;

väärtusliku fauna elukoht (võimalik elukoht) (ei, jah) eksperthinnangud;

Alade looduskaitse väärtus.

Selle kriteeriumi alla hinnatakse alasid, lähtudes looduskaitsest aspektist, kas alal asub looduskaitse üksikobjekte.

Alade kasutusintensiivsus ja -viis ning sotsiaalne roll.

Selle kriteeriumi all, hinnatakse ala sotsiaalset tähtsust ja määratakse selle roll linnakeskkonnas. Kasutusintensiivsust hinnatakse kolme eri astmega (kõrge - intensiivne, väheldane, madal - praktiliselt ilma kindla kasutuseta) välivaatluste põhjal;

Kasutusviisi all tuuakse välja ala põhilised toimivad kasutusviisid (koerajalutus, laste mängumaa, dekoratiivne ilupark, istumiskoht, piknikukoht, telkimisala, õppepark jne) välivaatluste põhjal ja võimalikud täiendavad funktsioonid (sotsiaalsest aspektist) ettepanekud;

Sotsiaalset rolli hinnatakse väärtusskaalas 3 astmega (väärtuslik, keskmine väärtus, väheväärtuslik) välivaatluste põhjal, lähtudes ala kasutusviiside rohkuse ja kasutusintensiivsuse alusel.

Ala vastupanuvõime inimõjudele (tugev - vastupanuvõimeline; tundlik, täiendav koormamine lubatud ainult koos täiendavate kaitsemeetoditega; õrn, piirata senist kasutust, kehtestada piiranguid (ka füüsilisi) autori hinnang;

Kaitsekorralduskava, eeskirja või dendroloogilise hinnangu või ühtse ala kontseptsiooni koostamise vajadus ettepanek lähtuvalt eeltoodud tulemustest.

Eelnevate punktide alusel ja nendevahelise kompromissi tulemusena määratakse ala kasutuse potentsiaal ning väärtuslikkus rohelise võrgustiku säilimise seiskohalt.

Kasutuse potentsiaali hinnatakse samuti 3 astmega:

kõrge - lihtsate meetoditega saavutatav ala stabiilne kasutus, selle senist põhifunktsiooni säilitades ja lisades toetavaid tegevusi;

tasakaalukas - ala on mõttekas arendada teadlikuma ja/või kindla sihtgrupi kasutajaskonna otstarbeks, kasutusviisi muutmise läbi;

nõrk - ala kasutuspotentsiaal on madal (ala suurus ja konfiguratsioon ebasobiv, halb asukoht ja situatsioon teiste objektide suhtes) ettepanekud lähtuvalt eelnevast.

Väärtuslikkus rohelise võrgustiku säilimise seiskohalt hinnatakse kolme palli skaalas, kus 3 on väärtuslikem ja 1 vähemväärtuslik, samuti määratakse objekti roll rohelises võrgus – tuumikala, ribastruktuur või hüppelaud.

Tabelile lisatakse täiendav tulp, milles kirjeldatakse konkreetse ala kasutusvõimalusi ja antakse võimalusel vastavad ettepanekud.

6 Rohelise võrgu planeerimine

6.1 Tartu linna rohelise võrgustiku struktuurielemendid

Tartu linna rohelise võrgustiku struktuurielemendid on Tartu linnas asuvad olemasolevad ja perspektiivsed:

pargid;

parkmetsad;

alleed ja muu tänavahaljastus;

supelrannad, Emajõe kaldad (sh looduslikud märgalad), tiigid;

kalmistud ning loodusliku katttega staadionid ja nende lähiumbrus;

muud rohe/haljasalad (kooliaiad, kortermajade ümbruse haljasalad).

Riikliku kaitse all olevad üksikobjektid ei oma rohelise võrgustiku säilimise seisukohalt elulist tähtsust. Tegevust üksikobjektide kaitsetsoonides reguleerivad vastavasisulised õigusaktid ning spetsiaalselt koostatud kaitsekorralduskavad ja eeskirjad.

Tartu linna üldplaneeringu ülevaatamise tulemused

<http://info.raad.tartu.ee/webaktid.nsf/web/gpunid/GE68C147FC35A9434C2257CD000279E5D?OpenDocument>

Kavandatud roheline võrgustiku edasiseks elluviimiseks on vaja jätkata looduslike rohumaade metsaparkideks kujundamist Annelinna ja Ihaste elamurajoonide vahel, jätkata tuleb kallasradade avamist ja korrastamist planeeringutega (möödapääs Veeteede Ameti sadamas Väike-Turu 10, kallasrada avaturust kuni Idaringtee valmiva sillani, kallasrada Lodjakojast linna piirini).

Ülevaatamist vajab tingimus, kus väikeelamute rajamisel 600-900 ruutmeetrise kruntide puhul võib hoonestusala olla kuni 35% krundi pindalast, minimaalne haljastuse osakaal krundi pinnast on 50%. Nimetatud tingimuste alusel ei ole võimalik hoonestada krunte ajaloolises väljakujunenud linnakeskkonnas - miljööväärtuslikel hoonestusaladel ja vanalinnas. Seetõttu tuleb üldplaneeringu ülevaatamise ühe tulemusena määratleda tingimused, mil on lubatav üldplaneeringust erinevat lahendust või lahendust ei loeta üldplaneeringu põhilahendust muutvaks (põhilahendust muutvaks loetakse olulist või ulatuslikku üldplaneeringu muutmist).

Linna üldplaneeringus on juhitud tähelepanu mitmele kitsaskohale rohevõrgustiku kujundamisel. Haljasalasad napib peamiselt Emajõe paremkalda linnaosades – Ropkas, Veerikul, Tammelinnas (Uus-Tammelinna asum), Ränilinnas, Vaksalis ja Varikul. Tartu linna rohe- ja puhkealade võrgustiku probleemiks on selle katkendlikkus. Isegi Emajõe rohekoridor kesklinnas kitseneb kohati vaid mõne meetrini, mõnes kohas aga katkeb üldse (turu ja sadama aladel). Paljud rohealad on rohevõrgustikust isoleeritud.

Rohevõrgustiku linnasisese ja linna lähipiirkondade sidususe tagamiseks, parkide, jalutussuundade, kallaste, mängu- ja spordiväljakute kujundamise põhimõtete väljatöötamiseks vajab koostamist vastavaid teemasid täpsustav teemaplaneering.

Linna- ja lähialade rohe- ja puhkealade arendamise ruumiline üldkontseptsioon

Koostatava Tartumaa maakonnaplaneeringu andmetel ei ole vajalik roheline võrgustiku täiendamine või tihendamine maakonnas ning seega säilib võrgustiku põhiosa sellisena nagu see 2005. a kehtestatud Tartu linna üldplaneeringuga on määratletud. Tulenevalt linna üldisest arengust on hinnatud olemasolevate ühenduste toimimist ja uute ühenduste rajamise vajadust. Samuti täiendatakse elementide üldiseid rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused.

Võrgustik koosneb tuumikaladest, ribastruktuuridest, astmelaudadest ja võrgustikku toetavatest aladest.

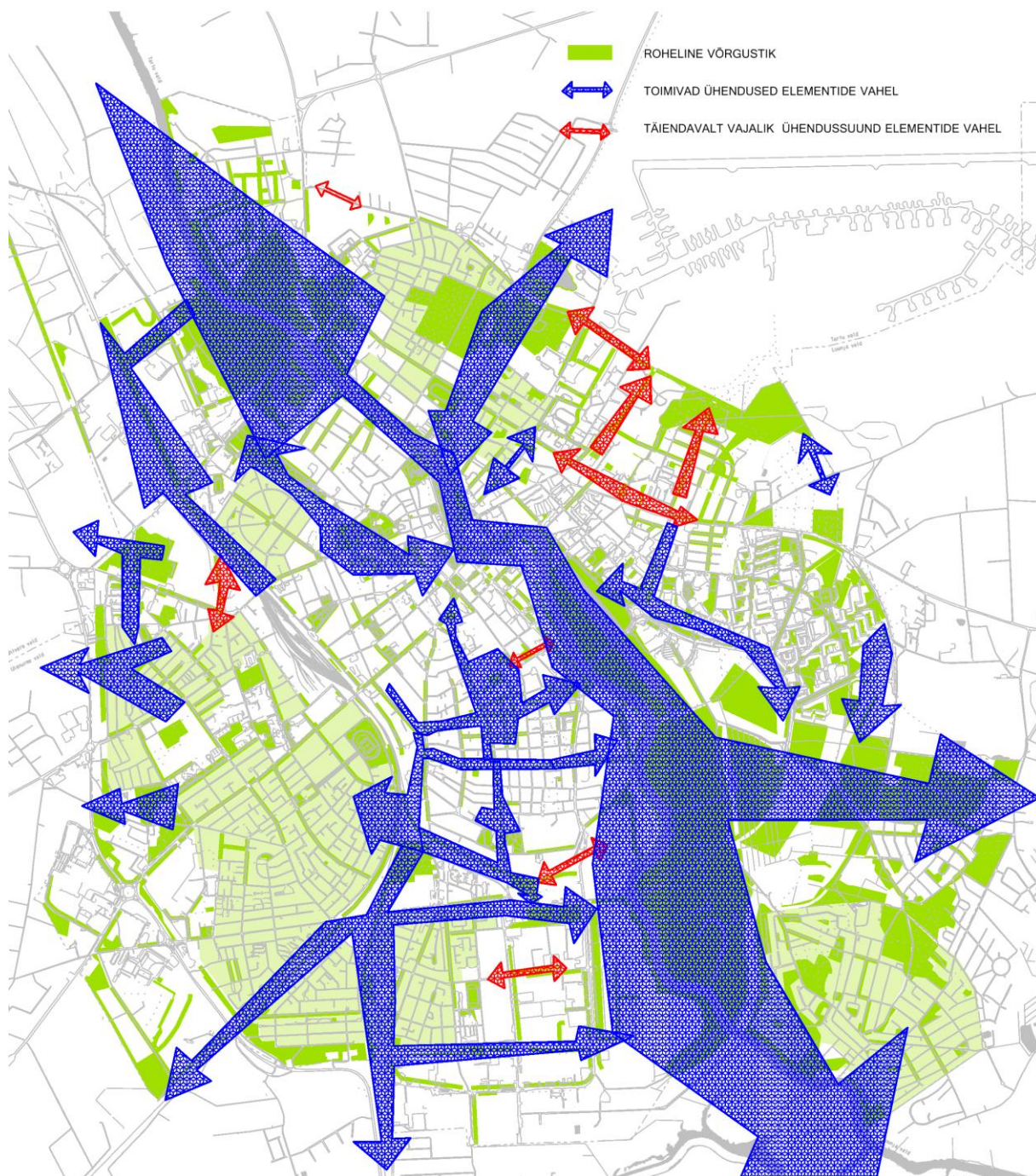
Võrgustiku selgrooks on Emajõgi ja selle kaldapealsed ning lammialad. Läbi mitmete tänavahaljastusest ja väiksematest haljasaladest koosnevate koridoride ühendatakse aedlinlikud elurajoonid, kalmistud ja suuremad tuumikaladeks olevad pargid Emajõe koridoriga. Pikad Emajõe suunas kulgevad tänavakoridorid on siin tõhusaks abiks ja näiteks Supilinnas on just need tänavad olnud ajalooliselt kõrghaljastatud, mis soodustab linnu ja putukaliikide liikumist veelgi enam. Keslinna piirkonnas, kus veesõidukite randumise võimaldamiseks ja erosiooni tõkkeks on kasutatud kai tüüpi kaldaehitust on kaldahaljastus minimaalne ning seda tuleb korvata kaldakindlustuse pealse rohekoridoriga. Ka sadamaalad tuleb ääristada haljastusega tagamaks ühendatus. Siinkohal teenib üks asi kahte eesmärki - rohekoridori on võimalik kujundada olukorda ja haljastust arvestav kallasrada.

Kalmistud oma eriilmelise taimeestiku ja miljööga on oluliseks elemendiks linnas. Ühtlasi moodustavad kalmistud ka roheline võrgustiku tuumikalad, nende piisavalt suur pindala ja otstarve tagavad haljastuse säilimise ja stabiilse looduskoosluse. Linna kalmistud on selgepiirilisel eraldatud ja nende laienemine on võimalik ainult läbi väga suurte kulutuste, sellest tulenevalt ei ole enam otstarbekas linna piires kalmistuid laiendada või neid planeerida. Olemasolevad kalmistud tuleb säilitada, võimalusel võib vanadest kalmistuosadest kujundada pargialasid.

Võrgustikku toetavateks aladeks on aedlinlikud elurajoonid, mis oma rohusega täidavad mitmeid roheline võrgustikule seatud ülesandeid (ühendus, parem mikrokliima, ökoloogiline mitmekesisus, stabiilsem õhu- ja pinnaniiskuse režiim). Sisuliselt toimivad need alad samuti tuumikaladena. Vormilt aga on eravalduses olevate aedade (eriti olemasolevate) elukorraldust väga raske suunata. Just seetõttu on vajalik, et elanikud väärtustaksid ning oleksid teadlikud üksiku krundi ja asumi rollist. Seatavate tingimustega püütakse tagada see, et aedlinlikud elurajoonid ei muutuks haljastus- ja liigivaeseks. Et tagada võrgustiku säilimine on kandvateks elementideks määratud üldkasutatavad haljasmaad.

Looduse suhteliselt katkematu kulgemise aladeks on mürgitamisest hoolimata raudteede koridorid, mis rajatise kaitsevööndi tõttu on suhteliselt laiad. Alasid on kasutatud linnaaianduseks, mis on tõstnud nende liigirohkust. Suures kergliikluste rajamise tuhinas tuleb mees pidada, et need on koridorid, millel liikumisel oleme elusloodusega konkurentsisis ning mõelda põhjusele, miks soovib inimene just seal liigelda.

TARTU LINNA ROHELISE VÕRGU TOIMIMINE JA ARENGUVÕIMALUSED

joonis 1. Rohelise võrgu toimimine ja ühendused

Euroopa komisjon on andnud juhised ja selgitused rohelise ehk ökoloogilise võrgustiku tähtsuse ja määratluse kohta. Rohelisel võrgustikul on lisaks ökoloogilise mitmekesisuse ja puhkevõimaluste tagamisele tähtis roll loodusliku sademeveetarbijana olles nii tõhusaks viisiks tulva- ja üleujutusvee riskide maandajana. Paraku ei ole valdav osa haljasaladest selliselt kujundatud, et toimida viibeala, ülevoolukoha või liigveeriskide maandajana ning selleks on mõistlik taaslustada ja edasiarendada kord unustatud avatud kanalisatsioonisüsteemid (kraavid, tiigid, märgalad). Sellised lahendused on aga reeglina ruuminõudvamad torusüsteemidest. Hoolimata sellest, et Tartus on palju haljastust on viimastel aastatel süvenenud tulvavee probleemid. Tartu linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2016–2030 projektist

([http://info.raad.tartu.ee/webaktid.nsf/0/C9DDF0256A40FF54C2257FA20031A530/\\$FILE/lisa.pdf](http://info.raad.tartu.ee/webaktid.nsf/0/C9DDF0256A40FF54C2257FA20031A530/$FILE/lisa.pdf))

nähtub, et süsteemi toimimiseks on vajalik sademevee olemasolevate eesvoolude ümberehitamine. See aga on oma kulukuse tõttu ebaotstarbekas. Et vältida mõttetuid ümberehitusi tuleb valgaladel 3 (Lai tn), 5 (Vanemuise tn), 9 (Vaba tn) ja 17b (Lubja tn) tehtavatel arendus- ja rekonstrueerimistöodel pöörata tähelepanu sademevee akumulatsioonide või taaskasutamisele.

2015. aastal statistiliste andmete alusel on Tartus 23,9% (ca 9,3km²) linna territooriumist haljasala. 11,2% soised ja võsastunud alad (ilmselt ökoloogilise võrgustiku seisukohalt tähtsaimad alad), pargid ja haljasalad 10,3% ja veekogud 2,4%. Linn hooldas aastaringiselt ca 338 ha parke ja haljasalaid ning 74 ha metsi. Supelrandadega alasid hooldati 12,9 hektari ulatuses.

Analüüsid 2005. aastal koostatud rohevõrgustikku ja selle toimimiseks seatud tingimuste täitmist võib järeldada, et tingimused on olnud mõistlikud ning neid on järgitud nii planeerimis- kui projekteerimisprotsessis. Säilinud on kõik kõrge ja keskmise väärtusega (3 ja 2 punkti) alad ning nende hooldamist on jätkatud. Mitmetel aladel (dendropark, Raadi park, kruusakarjäärid, Ihaste tammik, mitmed väiksemad mänguväljakud) on mitmekesisstatud kasutust ning tagatud senisest parem hooldustase. Lõpule on jõudnud Ropka-Ihaste looduskaitseala moodustamine ja kinnitatud on selle kaitse-eeskiri.

Elamute kavandamisel on seatud tingimuste järgimine olnud keerulisem kuna üldplaneeringu üldistuse tasemel määratletud piirmäärad on olnud raskesti saavutatavad või taganuks miljööliselt soovimatu lahenduse. Üldplaneeringu rakendamisel on valdavalt järgitud minimaalset krundi 10 protsendilise haljastamise nõuet.

Tulenevalt üldplaneeringus seatavate tingimuste täpsusastme suurenemisest on detailsemalt kaardistatud ka rohevõrgustik. Kaardistatud on ka veel realiseerimata planeeritud avalik haljastus.

Tänavahaljastuse abil on rajatud mitmeid ühendusi, mis tugevdavad võrgu toimimist. Säilitades põhioluliselt olemasoleva tänavahaljastuse (haljasalad ei kao ära seal, kus nad praegu on ja kõrghaljastus taasrajatakse selle eluea lõppemisel) ning rajades juba varem planeeritud tänavahaljastuse võib võrgu ühendatust lugeda piisavaks. Kõrghaljastust silmamata on võimalik Tartus seista vist ainult mõnes üksikus kesklinnakvartali sisemuses.

Rohe- ja puhkealade tuumikalad ja strateegilised rohelised ühenduskoridorid linnasiseselt

Peamised rohevõrgustiku osad on näidatud kaardil. Rohelisele (ökoloogilisele) võrgustikule seatud ülesannete rohkuse tõttu on keeruline välja tuua vajalikumaid või tähtsamaid. Võrgustiku jõud ja mõte seisnebki paljususes ja ühendatuses.

Lähtudes võrgu ühendatuse kitsaskohtadest ja ka puhkeotstarbelisusest on tähtsimateks tuumikaladeks Toomemägi koos Kassitoomega, Anne kanali park (Pikk 65), Ropkamõisa park (Ropka tee 10 ja Ropka tee 21), Sanatooriumi park (Riia 167a), Raadi park ja dendropark, Taga-Anne parkmets ning kõik linna kalmistud.

Tähtsateks ühenduskoridorideks on Vabaduse puistik (Vabaduse pst 5), Ülejõe park (Narva mnt 2b), Holmi park (Narva mnt 2a), Tähtvere park, Dendropark, Kraamituru kaldapealne (Vabaduse pst, Emajõe, Riia tn ja jalakäijate silla vaheline haljasala), Avaturu kaldapealne (Soola 8b). Aga ka näiteks Sõpruse puistee-Põhja puistee, Sõbra tn ja Ravila tn alleestruktuurid. Samuti liinirajatiste alused maad Ropka tööstusrajoonis ja piki Ringteed. Raudteede kaitsevööndid moodustavad omamoodi teise jõekoridori läbi linna. Piki koridori on ühendus hea ja turvaline, risti aga „sildade“ vähesuse tõttu halb.

Strateegilised rohelised ühenduskoridorid kontaktis linna lähialade rohevõrgustikuga

Tartu lähiümbruse hoonestusarendused on valdavalt rajatud endistele põllumajandusmaadele seega on jäänud puutumata suuremad ja väiksemad kõrghaljastusega alad. Elamuarendused kulgevad loogiliste jätkudena Raadil ja Ihastes/Luunjas. Mõnevõrra teistsugune on olukord Ülenurme vallas, kus elamuarendus piirneb Tartu suurima tööstusrajooniga, kus haljastust napib. Avalikku haljastust napib ka elurajooni sees kuid selle kompenseerivad osaliselt ümberasuval lammi- ja poldrialad ning uuselurajooni liigendatus.

Rohekoridorid Ropka tööstusrajoonis Turu, Ringtee, Jalaka ja Tähe tn suunal parendavad sealset mikrokliimat ning leevendavad Ülenurme elurajooni kanduvaid negatiivseid mõjusid.

Olulisemateks koridorideks on siinkohal juba eespool mainitud raudteede maa-alad. Tähtsamad neist Tartu jaamast põhja suunduv osa (suundub läbi tootmis- ja tööstusalade) ja Valga suund (viadukti alune tagab muidu Ringtee poolt ära lõigatud osa ühendatuse).

Kui enamasti on võrgustiku ühendust tähistatud suunaga linnast välja siis mõnel juhul toimib see vastupidi. Nimelt kuna linn asub Emajõe orus siis toimub sademe- ja pinnavee liikumine Emajõe poole linna piirist hoolimata. Selliseid koridore vajab Jaamamõisa oja ja Tartu vallast lähtuv sademe-, pinna- ja põhjavesi (Meltsiveski veehaare).

Ühenduste säilimine, rajamine ja täiendav kavandamine

Rohelise võrgustiku heast seisukorrast tingituna tuleb põhiline rõhk suunata ühenduste säilimisele ja juba kavandatud uute ühenduste rajamisele. Täiendavalt on vajalik ühenduste kavandamine sadamaaladel ning Emajõe kaldapromenaadide kavandamisel tuleb meeles pidada ka haljastuse tähtsust ja selle liigirohkust.

Ühenduste säilimiseks tuleb arvestada kulukate lahendustega, sest tihti paikneb olemasolev tänavahaljastus minimaalsetes tingimustes ning kõnni- ja kergliiklusteede rajamisega kitsendatakse olusid veelgi. Üldiselt tasane linn on siiski mikroreljeefne ja sobivate tingimuste loomiseks võib olla vajalik kasvuala tugimüüridega toetamiseks. Linnas on palju haljaid eraldusribasid just seetõttu, et kõrguste vahesid on niimoodi kõige kergem lahendada, kuid sellistesse oludesse pole võimalik kõrghaljastuse rajamine lisakulutusteta.

Pilt 1. Võru tn haljasala on ajapikku kahanenud (parkla heakorrastamine, kergliiklustee rajamine). Kõrguste vahe ja haljasala väikese laiuse tõttu on uue kõrghaljastuse rajamine võimalik tugimüüri ja kastmis/drenaazisüsteemi rajamisega.

Pilt 2. Sellistes kohtades ei ole haljastuse taastamine endisel moel otstarbekas. Juhul kui olukord seda võimaldab, tuleb haljastus rajada sõidutee servast eemale märksa suuremale alale.

Tänavahaljastus, eriti puud ja põõsad konkureerivad talvel lumega, mille ladustamiseks eraldusribasid kasutatakse. Mõned liigid taluvad sellist koormust ja reostust paremini, mõned halvemini, kuid selge on see, et haljastusele oleks parem kui juurtele-tüvele satuks puhas lumi tema loomulikul moel. Juhul kui lume äravedu pole millegi pärast mõeldav ja olud eraldusriba rajamiseks kitsad on mõistlik kõrghaljastusest loobuda. Tavapärase ridaistutuse asemel tuleb siis tänava ümberkujundamise abil luua taskuparke, kus haljastuse säilimise tõenäosus suurem ning lisaväärtusena tekib lühiajalise puhkamise võimalus.

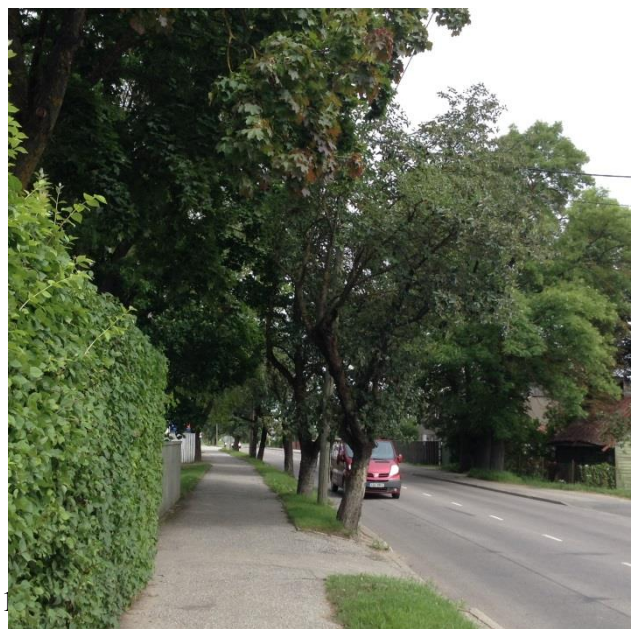

Pilt 3. Lumevallid kahjustavad eelkõige noori puid.

Puude ja põõsaste asendamisel tuleb suurt tähelepanu pöörata kasvupinnase piisavusele ning selle hea kvaliteedi säilimise/tagamise võimalustele. Samuti on oluline, et tänavahaljastuses kasutatakse selleks ettenähtud ja sobivat taimmaterjali.

Tuleb jälgida, et kasvukohas oleks tagatud piisav valgustus ja ruum võrale. Olukorras, kus kasvavate puude võrad ulatuvad poolde tänavasse ei ole mõistlik uusistutust teha. Juhul kui täiendavat haljastust siiski väga vajalikuks peetakse tuleb uuendada või tugevasti tagasi lõigata ka olemasolevad puud.

Pilt 4. Võru tn pooppuude võrad võistlevad krundi haljastusega ning puud kasvavad viltu. Samas on puud liiga lähedal sõiduteele. Haljastuse uuendamisel tuleb puudele luua rohkem ruumi nii maapinnal kui võras.

Oluline on säilitada linnahaljastuse liigirohkus. Selliselt on tagatud paremad võimalused kahjurite ja erinevate haiguste leviku piiramiseks. Tihti laastab teatud haigus üht liiki puud massiliselt. Kuigi oht haiguse uuestipuhkemiseks on suur, tuleks risk vahest ka võtta, sest mis tänav oleks näiteks Pärna tänav ilma pärnadeta, Kastani tänav kastaniteta või Jalaka tänav ainuma jalakata.

Pilt 5. Kastani tänaval võib peagi tekkida olukord, kus kastaneid enam pole. Haljastuse taastamiseks tuleb ruumi võtta teistelt tänavaelementidelt.

Pilt 6. Roheline lepp Karilatsi kalamajandis. Kuigi Tartu pargid on väga liigirohked siis alleeputude liigid võib üles lugeda äärmisel juhul kahe käe sõrmedel. Julgemalt võiks katsetada kohalike kiiremakasvuliste liikidega.

Vahest tagab just eraldatus liigi säilimise. Näiteks on harilikku jalakat rüüstava haiguse eest seni veel pääsenud Jalaka tn lõpus kasvav muljetavaldav puuderida.

Pilt 7. Jalaka tn hariliku jalaka allee

Ettepanekud tänavatele puistike ja alleede rajamiseks ning sellest tulenevalt ristlõike muutmiseks

Rohelise võrgu toimimise ja säilimise eesmärgil puudub vajadus täiendava kõrghaljastatud tänavahaljastuse rajamiseks ning piisab olemasolevate säilitamisest ja uuendamisest. Küll aga on tänavatel kõrghaljastuse olemasolu tähtis mikrokliima, esteetilisuse, loodusaiame ja ka näiteks paigatunde seisukohalt. Seega on vajalik tervete kvartalite või suuremate alade (ka ühe funktsiooniga alade sees) kavandamisel kindlasti ette näha lokaalseid haljasalaid ning tänavahaljastus koos kergliiklusteedega. Samuti tuleb piirkonda uue funktsiooni kavandamisel hinnata alade haljastusega eraldamise vajalikkust, seda tuleb eriti silmas pidada vanade tööstus- ja tootmisalade (Teguri tn konservivabriku alad, Turu tn ja Emajõe vaheline ala nii siin kui sealpool Sõpruse silda, endised sõjaväe territooriumid) ümberkavandamisel. Tänavate rekonstrueerimisel tuleb senisest enam pöörata tähelepanu tänava visuaalsele küljele ja esteetilisemale nauditavusele kuid seejuures ei tohi unustada tänava põhifunktsiooni – liikumisvõimaluse tagamine inimesele. Tänavate või lõikude terviklikul rekonstrueerimisel tuleb alati kaaluda täiendava haljastuse rajamise võimalikkust.

Siinkohal tuleb toonitada, et haljastus ei pruugi olla pelgalt puuderida tee ääres. Erinevate eesmärkide (liigirohkus, puhkamise võimalus, elu- ja keskkonnakvaliteet, veereservuaar) täitmiseks on igati sobilik kompaktsemate avalikus kasutuses olevate haljasalade/parkide/metsatukkade/niitude rajamine.

Väärtuslik hoonete arhitektuur ja miljöö töötab mõneti tänavahaljastuse kahjuks. On ju hoolimatu ja isekas varjata kauneid vaateid lehestikuga. Seega ei ole oludes, kus ala hoonestusele seatakse kõrged arhitektuursed nõuded (konkurss) mõttekas esmajoones pidevat tänavahaljastust planeerida (nt ERM peahoone). Oskusliku maastikuarhitektuurilise kontseptsiooniga on aga haljastuse abil võimalik pilku suunata ja väärtuslikku veelgi rõhutada.

Pilt 8. Ka tugevalt kärbitud spaleerpuud varjavad osaliselt väärtuslikku vaadet hoonele. Siinkohal ei anna kõrghaljastus midagi juurde.

Pilt 9. Vaade piki Aleksandri tänavat kesklinna suunas. Kruntide haljastus moodustab rohelise raami.

Alleede rajamisel sõidu- ja kergliiklusteede äärde tuleb jälgida, et tagatud oleks piisav valgustus ja nähtavus, selleks tuleb hoolikalt valida puu liik ja samm ning ka valgustite kõrgus ja tüüp.

Haljastatavate tänavate nimekiri ja tänava ristlõike lühikirjeldus on toodud tabelis 1. Detailplaneeringutega kavandatud tänavate ristlõiked on antud planeeringutes, milledega haljastus kavandatud on. Kogu tänavamaa ulatuses peab lahendus vastama üldtunnustatud normatiividele ning haljasmaterjali valikul tuleb kinni pidada istikutele esitatavatest standardsetest nõuetest.

Üldkasutatavate rohealade üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused

Üldkasutatavad rohealad on liigitatud haljasaladeks, parkmetsadeks ja looduslikeks aladeks.

Rohevõrgu kaardil on eraldi tingmäärgiga näidatud lisaks muu rohevõrgu toimimiseks vajalik maa (**HT**), mis kujutab endast pealtnäha haljasala kuid, mille funktsioon on tegelikult muu. Suures osas on need maa-aluste tehno- ja rajatiste või liinirajatiste ja nende kaitsevööndite maad, mis toimivad loomuliku haljasalana akumulatsioonide sademevett, võimaldades elupaiku väikeloomadele, putukatele, lindudele, tasakaalustades õhuniiskuse režiimi). Maa-aluste rajatiste või õhuliinide tõttu ei ole alad tavaliselt kõrghaljastatud, kuid võivad olla kõrghaljastusega piiratud. Antud maadel tuleb tagada tavapärase heakord (vajadusel niitmine, võsalõik, prügi eemaldamine) ning võimalusel alade kujundamisel kasutada puude ja põõsaste gruppe. Juhul kui selliste maade otstarbekohane kasutus lõppeb (näiteks puurkaev tamponeeritakse) on soovitatav rohevõrgu seisukohalt uueks kasutuseks kaaluda avaliku haljastuse (koos kõrghaljastusega) või puhkeala loomist.

Looduslikeks aladeks (HL) on suuremal või vähemal määral looduskaitse alused alad linna territooriumil. Ropka-Ihaste ja Anne looduskaitsealad omavad kaitse-eeskirju ning nendest aladel tegutsemisel lähtuda tulebki. Lisaks kaitsealadele leidub linnas ka mitmeid kaitsealuste liikide püsielupaiku ja leiukohti, mis piiravad looduslike alade kasutust puhkealadena. Kuigi lubatud on alal viibimine ja seal jalgsi liikumine pole seal lubatud näiteks disk golfi radade tegemine. Oma ainulaadse liigirohkuse tõttu on alad võimalik kasutada loodusõppeks ja -matkadeks. Keelatud on invasiivsete võõrliikide levitamine, lähialade haljastamisel eelistada kodumaiseid kasvukohatüübile iseloomulikke liike. Tagatud peab olema alade hea järelevalve, et kõrvalisi kohti ei hakataks kasutama ebaseaduslikult prügi maha panemiseks. Aladele viivad kergliiklusteed, aladel asuvad ja kavandatud õppe/kallasrajad peavad olema varustatud prügikastidega.

Ihaste piirkonna **parkmetsad (HM)** on kujunenud ja kujundatud endistest tulundusmetsadest ning nende puhke- ja haljasaladena kasutamiseks on jätkuvalt suured võimalused. Valik ja hooldusraietega on võimalik kujundada jooksuradu, puhke- ja treeningplatse. Sellest, et alade hooldus ja kasutus ei ole väga intensiivne annab aimu asjaolu, et suures osas on parkmetsadest kujunenud kaitsealuste liikide elupaigad või leiukohad. Lisaväärtusena leidub parkmetsades seeni, mida piirkonna elanikud ka usinasti korjamas käivad.

Teadlikumalt ja sihikindlamalt on endisest looduslikust alast kujundatud parkmets Tähtveres dendropargis. Ala kohati juba liiga intensiivset aastaringset kasutust piirab selle pinnavee režiim. Ala puhkeotstarbeline väärtus on kaalumas üles selle loodusliku väärtust elu- ja pesitsuspaigana. Tagamaks ala vastupanuvõime tuleb pargi siseselt säilitada metsikumaid alasid, hoolikalt läbikaalutult täiendada kõrghaljastust ning korraldada heakorra tagamine (prügi teke on alal suur). Veerežiimi parandamiseks tehtavate tööde käigus ei tohi maapinna tõstmisega, langetamisega, kraavimisega kõrghaljastuse läheduses ohustada puude kasvu.

Haljasaladeks (HP) on liigitatud nii kesklinna ja mõisakeskuste pargid kui elu- ja tööstusrajoonide sisse jäävad suuremad ja väiksemad rohealad. Haljasalade funktsioonid, ilme ja hooldus erineb linna lõikes suuresti, mis on igati mõistetav ja loodusliku mitmekesisuse seisukohalt igati teretulnud. Ometi on loomulik eeldada, et linnatingimustes on igal pool tagatud elementaarne hooldus ohutuse tagamiseks ja baasinventar (pingid, valgustus, prügikastid, jalgrattahoidja). Parkidele ja haljasaladele kaasaegse ilme ja kasutuse loomisega tegeletakse pidevalt ja seda tuleb jätkata ning vahendid selleks peavad olema piisavad. Haljasalade kujundamisel tuleb lähtuda paiga iseloomust, selle esinduslikkuse tasemest ja puhkeväärtuslikkusest.

Üldistatult võib öelda, et muru ja kõrghaljastus (kohati ka seda mitte) on ainukesed asjad, mis veel rekonstrueerimata elu- ja tööstusrajoonide haljasaladel olemas on. Ilmselt ka seetõttu on paljud sellised alad sattunud surve alla parkimise või hoonestuse rajamiseks. Tekitades alale funktsioonide

loomisega kasutajaskonna, kes ala väärtustab aidatakse kaasa rohevõrgu säilimisele. Monofunktsioonilistel aladel (ka elamualadel) on eraldiseisev haljasala suur lisaväärtus just sotsiaalsetest aspektidest ning seda tuleb ka sellisena käsitleda.

Mitmetel haljasaladel asuvad väiksemad veekogud (Vana-Ihaste, Peetri tn, Tamme kool, Biomeedikumi parkla, Hansa ja Descartesi kooli tiik, dendropargi tiik, oja Maaülikooli juures, Tuule tn 7). Et sellised veekogud toimivad kohaliku veerežiimi stabiliseerijatena siis nende likvideerimine või liialt tehnogeenseks (kallaste kindlustamine suure ulatuses) muutmine lubatud ei ole. Samuti tuleb haljasalade rekonstrueerimisel kaaluda täiendavate veealade kavandamist (näiteks Ropka tee 10 park, Mõisavahe tn 30b, Jaamamõisa uued elamualad, dendropark, Aruküla tee 30, Ujula 126, Sõpruse pst 12a). Veekogude rajamine aitab kaasa sademevee lokaalsele käitlemisele, elurikkusele ning rikastab linnapilti.

Et vältida suuri ümberehituse mahtusid tuleb sademevee valgaladel 3 (Lai tn), 5 (Vanemuise tn), 9 (Vaba tn) ja 17b (Lubja tn) tehtavatel haljasalade rekonstrueerimistöodel pöörata tähelepanu sademevee akumulatsioonide võimalustele (kärksüsteemid vaba murupinna alla, viibetiik, kõrghaljastuse suurem osakaal, pargiteede katte valik).

Liigirohkuse tõstmiseks, hoolduskoormuse vähendamiseks ja ilmeke haljastuse saamiseks võib aladel, kus kõrghaljastuse rajamine on vastunäidustatud (hoonete, tehnovõrkude paiknemine) rajada lillemurusid, kõrreliste alasid, püsikute lausistutust. Ka tänavate haljastatud eraldussaadred võivad samuti olla kaetud murust kõrgemate heintaimede või kõrrelistega, mis ei vaja tihedat niitmist.

Pilt 10. Lilleniit

Fantaasiarohkeid lahendusi võib leida kortermajade väikestelt haljasaladelt. Annelinnas on nähtud näiteks kurgi hapendamise peenart, kus küüslauk ja aedtill kasvasid kõrva mustsõstrapõõsaga.

Seni vähe kasutatud on leidnud üksikute tavaliste (st mitte looduskaitse aluste) loodusobjektide väärtustamisele. Paljud imetlevad vahtra sügisvärve ja korrapärase alleega tekkivat ruumi, kuid vähesed märkavad puu täiuslikku võra või dramaatilist tüve, ebatavalist lehe- või käbikuju. Väärtustamiseks linnaloodust on soovitatav elanike informeerimiseks püstitada tähelepanujuhtivaid stende või luua info saamiseks interaktiivne keskkond.

Pilt 11. Lehis ja lõhiseleheline kask Emajõe kaldapealselt ja peaaegu täiusliku võraga alles noor harilik tamm, mille võra diameeter on julgelt üle 20 meetri.

Hoonestatavate kruntide üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused sh. kõrghaljastuse soovitatav protsent sõltuvalt maa-ala juhtotstarbest.

Hoonestatavate kruntide üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused ja haljastamise nõuded on liigitatud lähtuvalt maa-ala juhtotstarbest. Detailplaneeringuga antava ehitusõiguse korral tuleb krundi haljastus- ja kasutusvõimalused täpsustada detailplaneeringuga pidades silmas käesoleva dokumendi suuniseid.

Hoolimata krundi kasutuse otstarbest peab haljastuse kavandamisel (ja seda tuleb teha) looma ka selleks sobilikud tingimused. Tagatud peab olema liigile omane valgustus- ja ruumivajadus. Samuti pole vähemtähtis pinnas, kuhu haljastust rajatakse. Pinnas peab olema viljakas ja võimalik peab olema selle väetamine/täiendamine. Kasvupinnase hulk (istutusala suurus) peab olema piisav, mitte ainult istiku püsti hoidmiseks vaid ka edasise kasvu võimaldamiseks. Ühe parkimiskoha suurune istutusala on küll laialtlevinud haljastusvõtte kuid tegelikkuses ei taga nii väike ala valdava osa puuliikide kasvuks vajalikke tingimusi.

Erinevad sademevee kogumise ja maasoojuse süsteemid tingivad olukorra, kus kõrghaljastuse rajamine on võimatu, sellega vähenevad kõrghaljastuse rajamise võimalused kruntidel veelgi. Suurendamiseks haljastuse osakaalu võimalikkust tuleb kogumissüsteemid paigutada võimalusel kõvakattega pindade alla ning maasoojussüsteemide paigaldamisel järgida väljatöötatud regulatsiooni.

Ärimaa juhtotstarbega aladel tuleb kruntide hoonestamisel ja juurdeehitamisel eelistada olemasoleva väärtusliku kompaktse haljastuse säilitamist uue haljastuse rajamisele. Tagamaks paremaid kasvutingimused tuleb, juhul kui väärtuslik haljastus puudub haljastus rajada varasemale haljasalale. Kui mõlemad võimalused puuduvad siis tuleb krundile rajada uus haljastus, mis oleks kooskõlas hoonete arhitektuuri ja krundi kasutusega. Nii külastajate kui töötajate seisukohalt on krundisiselele haljasaladele soovitatav rajada puhkeala, olgu see kasvõi kõigest üks pink.

Parklad peavad olema liigendatud haljastusega. Parklates liikumine peab olema ohutu ja arusaadav ning parklate kavandamisel tuleb lähtuda linnatänavatele esitatavatest nõuetest (EVS 843:2016).

Juhul kui krundile kavandatakse või rekonstrueeritakse ulatuslikku kõvakattega laoplatsti/teenindusõue peab kompenseerimaks halvenevat mikrokliimat rajama eraldushaljastuse põdsaste või kõrghaljastusega. Võimalusel tuleb suuremad laoplatssid liigendada ja vähemkasutatavad alad katta vett läbilaskvate pinnakatte materjalidega.

Haljastuse protsent krundi pinnast on kesklinnast välja jäävatel kruntidel minimaalselt 10. Protsent võib olla väiksem juhul kui hoonele rajatakse haljaskatus või krundil asuv olemasolev kõrghaljastatud ala säilitatakse suures mahus. Krundi haljastuseks ei saa lugeda nn jääkmaad, mis tekib näiteks hoone tagaseina ja piirde vahelisele alale ning on kuni 1m laiune riba.

Avalikkusele suunatud tegevuse korral (kaubandus- ja vabaajakeskused ning teenindusettevõtted) peavad ka välialad olema esinduslikult kujundatud ning võimaldama lühipuhkust (istumisvõimalused). Hoolimata maa omanikust peavad avalikult kasutatavatel krundiosadel olema tagatud nõuded ala ohutusele, prügikäitlusele, valgustatusele ja vaegliiklejatele.

Reeglina peavad hoonete teenindamiseks vajalikud välialad asuma krundil, erandiks saavad siin olla välikohvikute alad, mille korraldamise reeglistik pannakse paika eraldi.

Hoonetele peab olema sujuv ligipääs kergliiklusele ning nõuetekohase arvu ja konstruktsiooniga jalgrattahoidjad peavad asuma krundil võimalusel katusealusel. Erinevatest hoonet teenindavatest pandustest, kaldteedest (nt korrusparklasse pääsud) ja teistest konstruktsioonidest (nt keerdtrepp) peab olema tagatud hea (võimalikult sirgjooneline), piisav ja ohutu möödapääs.

Alad, kuhu tavaliikleja sattuma ei pea (teenindusõued, laadimisplatsid, prügiressid) peavad olema selgeltmõistetavalt eraldatud ning varjatud.

Ühiskondlike hoonete maadel on tulenevalt funktsiooni olemusest lisaks hoone toimimisele tähtis pöörata kõrgendatud tähelepanu ka välialadele. Välialad peavad olema kujundatud selliselt, et need võimaldaksid ka mõnusat väljas viibimist (istumist, ootamist, puhkamist, kogunemist). Õppeasutuste välialad peavad võimaldama kehaliselt aktiivset tegevust ning väliõpet õpilastele. Erineva suunitlusega alad tuleb teineteisest eraldada (majandushoovid vs mänguväljakud).

Kõik objektid peavad olema kergesti juurdepääsetavad ka liikumisraskustega inimestele, kõnni- ja kergliiklusteede ühendatus peab olema tagatud kuni lähimate ühistranspordi peatusteni. Samuti peavad krundil olema piisaval arvul jalgrattahoidjad, soovitatavalt valvatavad/jälgitavad ja katusealused. Kruntide avalikult kasutatavad osad peavad olema nõuetekohaselt valgustatud ja prügiurnidega varustatud.

Kogu krundi kujundus ja haljastus peab olema kooskõlas krundi otstarbega. Haljastuse osakaal krundi pinnast peab olema minimaalselt 20 protsenti ning kõrghaljastust vähemalt 5%. Siinkohal ei kehti õeldu ajaloolistele väljakujunenud hoonestuse aladel asuvatele hoonetele (nt Tartu Ülikooli õppehooned kesklinnas, Mart Reiniku kool, Raekoda). Haljastus olgu liigi- ja rinderohke.

Aedlinnaaadsed **väikeelamumaad** (suuremad alad Tammelinn, Tähtvere, Vana-Ihaste) on oma aedadega oluliseks rohevõrgu osaks, seega peab krundi pinnast vähemalt 50% olema haljastatud. Alad on ka aktiivsed privaatse linnaaianduse alad, mis soodustab liigirohkust ja elupaiku. Ettevaatlik tuleb olla kergesti levivate seemnetega taimede kasvatamisel erinevate kahjurite ja taimehaiguste hea levimise tõttu.

Väikeelamumaad, mis oma olemuselt juba praegu ei ole aedlinlikud on liigiliselt vaesemad ja peaaesjalikult on õuedest kujundatud iluaiad. Suurem on ka kõvakattega pindade osakaal. Linnas on sellisteks aladeks hilisemal ajal rajatud väikeelamualad (Uus-Ihaste, Kvissental). Ka nendel kruntidel on soovitatav tõsta haljastuse mitmekesisust ning säilitada haljastuse osakaalu.

Uute väikeelamumaa kruntide hoonestamisel tuleb haljastada minimaalselt 50% krundi pinnast, millest osa peab olema ka kõrghaljastatud. Kõrghaljastuse kavandamisel lähtuda krundi ja hoone paiknemisest naabrite, päikese, tänava suhtes. Põhjakaarekrundipiiri ääristamine kuusehekiga võib naabrile tähendada lõunapäikese varjamist.

Kruntide eesaedade kujundamisel on soovituslik lähtuda piirkonna miljööst ja üldisest pildist arvestades hoone stiili. Võimaldamaks kõrghaljastuse rajamist tuleb kinni pidada maasoojussüsteemide regulatsioonist. Kattes kogu krundi pinna küttekontuuriga on puude ja ka põõsaste istutamine hiljem raskendatud.

Kruntide lausaldane kõvakattega katmine tingib sademevee ärajuhtimise vajaduse, mis omakorda koormab rajatavat sademeveesüsteemi. Soovitatav on katustelt lähtuva sademevee taaskasutus krundil. Teretulnud on erinevate veeobjektide rajamine krundi haljastamisel, siinkohal on muidugi eelistatud keemiliselt töötlemata vee kasutamine.

Kruntide eraldamiseks, tänavailme ja elurikkuse rikastamiseks on soovitatav rajada nii vabakujulisi kui pöetavaid hekke. Siinjuures tuleb juba heki rajamisel otsustada selle hoolduse viis, sest vabakujuline hekk nõuab rohkem ruumi ning sellisel juhul tuleb hekk istutada sügavamale krundile. Hekk ei tohi hakata piirama kergliikluse liikumist tänavamaal ega nähtavust ristmikel.

Korterelamu maa-aladel on õuealadel oluline sotsiaalne funktsioon ning seal peaks tegevust leiduma igale vanusegrupile lisaks võtab märkimisväärse osa krundi pinnast parkimine ja prügimajandus.

Uue hoonestusõiguse kavandamisel peab kortermaja krundile mahtuma nii haljastus, lastemänguala, prügikonteinerite ala, nii autode kui jalgrataste parkimine. Haljastuse osakaal peab siinkohal olema 2,5 kordne võrreldes hoone enda pinnaga. Et tagada elamisväärne keskkond tuleb mängu- ja puhkealad kavandada päikselisematesse õuede aladele. Parkimine ja prügimajandus kavandada tänavapoolsesse ja/või varjulisemasse külge. Reegel võiks olla, et vähemalt üks hoone akendega külg on sõidukite (ka tänav, parkla) vaba.

Juba olemasolevate korterelamute rekonstrueerimisel/laiendamisel või alade taashoonestamisel tuleb lähtuda konkreetsest olukorrast. Krundile saab siiski kavandada ainult nii suure maja kui selle krunt suudab teenindada st kõik hoone toimimiseks vajalik peab mahtuma krundile. Ja vajaliku hulgas on kindel koht ka haljastusel. Samad nõuded kehtivad ka kruntidele, millel asuvad hooned ehitatakse korterelamuteks (vanad tööstus või muu kasutusega hooned). Olemasolevate kortermajade ümbruses parklate laiendamine haljastuse arvelt on lubatud liikluse peatükis toodud tingimustel.

Kõik hooned peavad olema kergesti juurdepääsetavad ka liikumisraskustega inimestele ja päästetehnikale, kõnni- ja kergliiklusteede ühendatus peab olema tagatud kuni lähimate ühistranspordi peatusteni. Samuti peavad krundil olema piisaval arvul jalgrattahoidjad, soovitatavalt katusealused. Krundid peavad olema nõuetekohaselt valgustatud.

Parklad peavad olema liigendatud ja/või eraldatud haljastusega. Parklates liiklemine peab olema ohutu ja arusaadav ning parklate kavandamisel tuleb lisaks üldplaneeringus sätestatule lähtuda linnatänavatele esitatavatest nõuetest (EVS 843:2016).

Et vältida kulukaid ümberehitusi tuleb sademevee valgaladel 3 (Lai tn), 5 (Vanemuise tn), 9 (Vaba tn) ja 17b (Lubja tn) tehtavatel arendus- ja rekonstrueerimistöodel pöörata tähelepanu sademevee akumuleerimise või taaskasutamisele krundi siseselt.

Kõrghaljastuse likvideerimine ja selle uuendamine

Puude ja muu haljastuse puhul tuleb arvestada selle liigile omase eluea ja konkreetsest keskkonnast tingitud eluiga pikendavate või lühendavate asjaoludega. Aegajalt tuleb haljastust, kas noorendamiseks tugevasti tagasi lõigata või uuendada. Kui tänavahaljastus hukkub siis tuleb see võimalusel uuendada. Uuendamisel kaaluda ja arvestada eelkirjeldatud asjaoludega (ruumivajadus, head valgus ja mullatingimused jms). Uuendamisel kaaluda hoolikalt ka taimede liigivalikut ja uuendamise viisi (kogu grupp, üksikpuu, terve allee).

Puude raie ka erakruntidel toimub Tartu linnas vastavalt kehtestatud korrale ning selleks tuleb taotleja vastav luba. Omavoliline puude raie on keelatud hoolimata puu istutajast või selle paiknemisest.

Krundi roheväärtus

Kahtlemata on keerukaimaks osaks rohevõrgustiku säilimise juures haljastuse säilimine ja rajamine erakinnistutel. Ometi on just linna aedlinnaalikud ja kortermajade elurajoonid linnafaunale hädavajalikud ning haljasalad tööstuspiirkondades mikrokliimat määravalt muutvateks teguriteks. Olenevalt kinnistu kasutusest on surve haljastuse likvideerimise või mitterajamiseks erinev. Tagamaks lokaalne väärtuslik elukeskkond ja mikrokliima on maailmas kasutusel mitmeid erinevaid meetodikaid. 2005. a kehtestatud üldplaneering proovis haljastuse kasutamist reguleerida haljasruutmeetri ja hoonealuse ruutmeetri suhtarvuna ning parkla haljastusnõuetega. Krundipinna haljastusele säilitamiseks on rakendatud ka koormusindeksit.

Helsingi eeskujul on välja töötamisel tööriist, mis võimaldab hinnata kinnistu panust üldisesse rohesüsteemi võimaldades erinevate kaaludega rohelahendusi (rohekatus, kõrghaljastus, hekid, tiik, muru), millega on võimalik edaspidi määrata olemasolevatele ja kavandatavatele kruntidele/asumitele roheväärtuse lubatav vahemik, mida detailplaneerimisel ja projekteerimisel järgida tuleb.

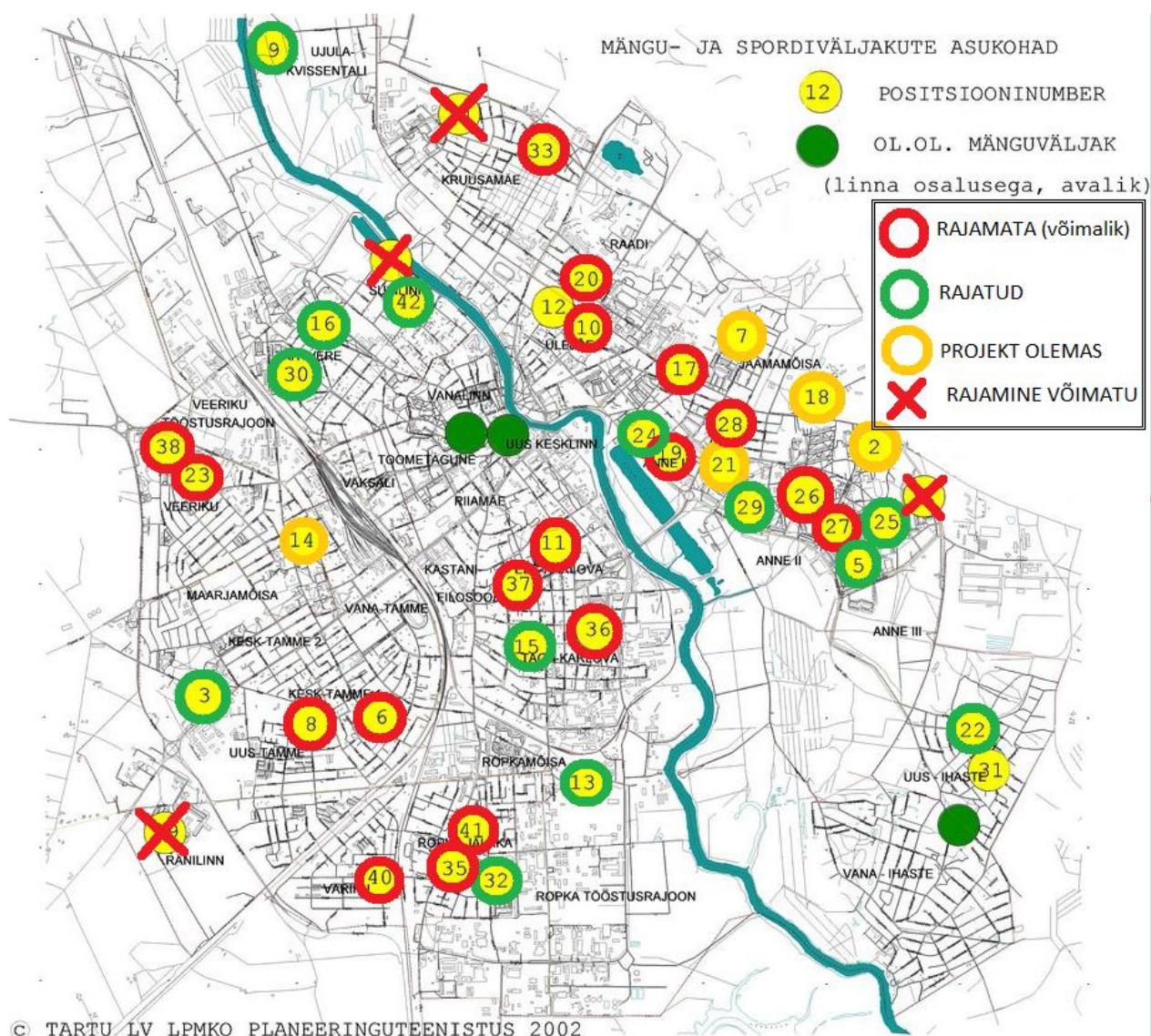
Puhkealade kasutuse iseloomustus

Avalikud puhke- ja virgestusalad

Hinnates teemaplaneeringu „Vabaõhu mängu- ja spordiväljakud“ (edaspidi teemaplaneering) realiseerimist võib öelda, et teemaplaneeringu realiseerimine on olnud edukas.

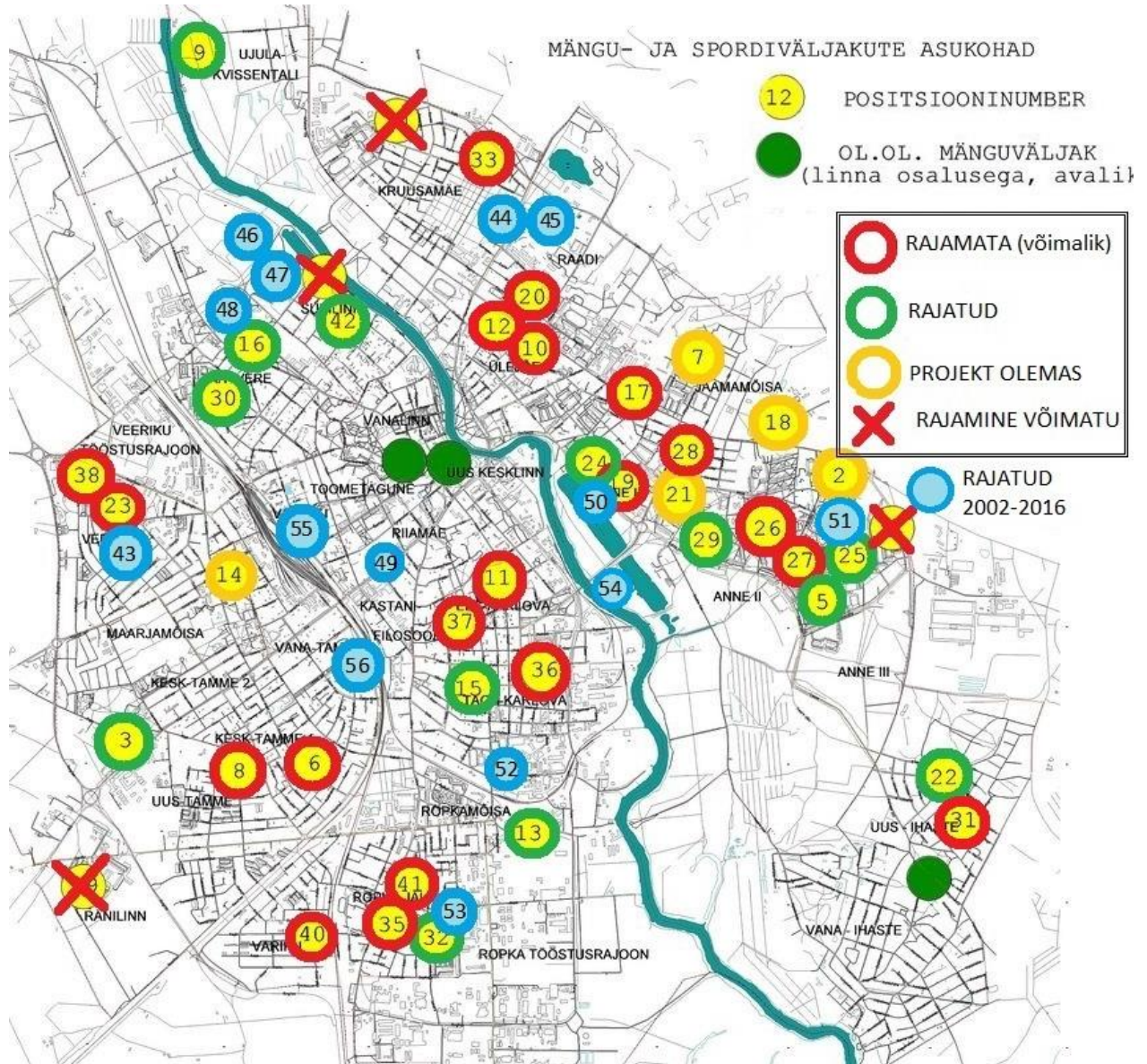
42 reserveeritud alast on ümberplaneeritud kõigest 4, realiseerimist ootavaid projekte on 5 ning 15 aasta jooksul on rajatud/korrastatud 13 ala. Veel rajamata mänguväljakud on reeglina väga väikesed ja eeldavad kindlat kogukonnatahet.

Kaardi põhjal võib öelda, et vaeslapse rolli on jäänud Veeriku, Variku, Kruusamäe ja Tammelinna alad. Kuid siinkohal tasub märkida, et kaart ei kajasta teemaplaneeringus näitamata 2002. aastast rajatud objekte.

Kaart 1. teemaplaneeringu realiseeritus

Nii era- kui munitsipaaliniitsiatiivil on rajatud ja remonditud veel mitmeid suuremaid avaliku kasutusega spordi- ja mänguväljakuid. Skemaatiliselt on need kujutatud joonisel avalikud mänguväljakud Tartus. Lisaks teemaplaneeringus märgitutele on siin sinisega tähistatud 2006-2016 rajatud või kapitaalselt remonditud alad.

Kaart 2. Avalikud mänguväljakud Tartus

2006-2016 aastatel rajatud alad:

43 – Veeriku tn 41 Veeriku kooli väli-alad
44 – Narva mnt 126d seikluspark
45 – Narva mnt 171 Tartu tuubipark
46 – F. R. Kreutzwaldi tn 7 dendropargi discgolf
47 – Herne tn 67 Tähtvere spordipark
48 – Laulupeo pst 7 ja 9 Tähtvere mänguväljak ja rulapark
49 – Riia tn 25a M. Reiniku kooli väli-alad
50 – Pikk 65 Anne kanali palliplatsid, mängu- ja treeningala
51 – Kaunase pst 68b kunstmuruväljak

52 – Tähe 98a väikelaste mänguväljak
53 – Sepa 15a kunstmuru- ja muruväljak
54 – Pikk 65 koerade jooksutamise ala
55 – J. Tõnissoni 2 lastemänguväljak
56 – Tamme pt 1 Tamme staadion

Rajamist ootavad projekteeritud alad:

7 – Lääne tn 11a
14 – L. Puusepa 10a
18 – Rõõmu tee 18a
21 – Sõpruse pst 12a (projekt kaasajastada)

Olemasolevad suuremad korrastamist vajavad mängualad asuvad koolide (Raatuse, Variku, Kivilinna, Hansa ja Descartesi kool) juures. Nende alade kaasajastamisel tuleb põhilise sihtrühmana käsitleda põhikooliõpilaste vanuserühma, kuid arvestada tuleb ka sellega, et algselt olid koolide väli-alad kavandatud teenindama kogu ümbritsevat elamuala.

Loodusliku katttega mänguplatsid ei kujuta endast liigilise mitmekesisuse tähenduses erilist väärtust, küll aga tasakaalustavad muruplatsid ja mänguväljakud asfalt-pindadest tekkivate sademetevee ja õhuniiskuse probleemidele leevendust. Samas aitavad mänguväljakud tõmmates enda peale osa aktiivsest välitegevusest säilitada väärtuslikuma ja liigirohkema taimestikuga haljasalaid.

Eraldi funktsiooniga on Emajõe ja Anne kanali vaheline ala, kuhu on kavandatud kämpinguala ja karavaniplats. Ala arendamine peaks olema prioriteetne, sest nõudlust sellise ala kohta näitavad Karlova sadama ja Atlantise parkla alad, kus suveti on pidevalt peatumas suvitussõidukid.

Kehtivate detailplaneeringutega kavandatud realiseerimata avalikud mängu- ja spordiväljakud:

Sälu tn 6 (Raeremmelge 1a ja Hipodroomi 3 kruntide detailplaneering)

Lammi tn 6 (Mõisavahe 69 krundi ja Lammi tee äärsele alale rajatava spordikompleksi detailplaneering)

Hauskari tn 21 (Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering)

Klaose tn 10 (Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering)

Aardla tn 97 (Aardla 93 ja Tamme põik tn vahelise territooriumi detailplaneering)

Ettepanekud täiendavate mängu- ja spordiväljakute maa alade reserveerimiseks ning nende üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused

Seni on suhtelisest vähe tegeletud täiskasvanute ja eakate vabaõhu treenimise ja aktiivse puhkamise võimaluste loomisega. Ideaalis tuleb kavandatavad mänguväljakud rajada selliselt, et nendel oleks tegevust erinevatele vanusegruppidele. Heaks näiteks on siinkohal poolavaliku kasutusega Tamme staadion, kus sellel ajal kui nooremad lapsed on kergejõustiku või võimlemistennis on vanematel võimalik joosta, rulluisutada, võrk- või korvpalli mängida, joosta või trennida drenazööridel. Samas asub ka väikelastele mõeldud mänguala. Kahtlemata nõuavad sellised lahendused rohkem ressursse sh vajaliku pinna olemasolu.

Kahtlemata on paikse tähtsusega mängu- ja puhkealade maadeks vajalik reserveerida teemaplaneeringus kavandatud veel realiseerimata alad (pos nr kaardilt 1 ja 2):

2 – Annemõisa 1a (pallimängud, trenazöörid)

6 – Kotka tn 11a (väikelaste ala)

8 – Öuna tn 27 (kiigeplats, puhkeala pinkidega)

10 – Puiestee tn 73b (noortele pallimängu ja turnimisala)

- 11 – Pargi tn 2a (lastele ronila, miniseikluspark koos pinkidega)
- 12 – Jaama tn 14 (väliteatri ala, mida igapäevaselt oleks võimalik kasutada mänguväljakuna)
- 17 – Puietee tn 130 (mänguala lastele ja noortele, vajalik liiklusest füüsiline eraldamine)
- 19 – Pikk tn 86a (palliplats ja väikelaste mänguväljak)
- 20 – Peetri tn 78 ja 80 (väikelaste mänguväljak ja puhkeala)
- 23 – Ilmatsalu 26a (treeningplats ja puhkeala noortele ja eakatele)
- 26 – Anne tn 81a ja 87a (väikelaste mänguväljakud ja eakate puhkeala)
- 27 – Kaunase pst 35a (palliplats, laste mänguväljak)
- 31 – Bajadeeri tn 2 (puhkeala, väikelaste mänguväljak)
- 33 – Kruusavälja tänav T1 haljasala (puhkeplats põrandamale või doominolaudadega vms)
- 35 – Sepakuru tänav T1 haljasala (puhkeala/kogunemiskoht)
- 36 – Nõva tn 17 (laste mänguväljak)
- 37 – Örne tn 24b (laste mänguväljak)
- 38 – Ravila tn 62a (väikelaste mänguväljak, eakate puhkeala/treeningplats)
- 40 – Timuti tn 7 (väikelaste mänguplats)
- 41 – Võuvälja tänav T1 haljasala (kogunemisala kiikede ja pinkidega).

Alade kirjeldatud kasutust võib piirkonna elanike või uute asjaolude ilmnemisel muuta, kuid nende põhifunktsiooniks peab jääma puhkamine ning tagatud peab olema kõrgetasemeline haljastuslahendus.

Tegelikkuses toimivad kõik linna rohealad rohkemal või vähemal määral puhkealadena. Kuid tööd alade puhkealadeks muutmisel on alles suures osas ees. Tuleb leida võimalused alade korralikuks läbiprojekteerimiseks, mille käigus antakse aladele sisu. Projekteerimisele tuleb kaasata piirkonna elanikke.

Teemaplaneeringus positsiooniga 28 tähistatud Anne 44 ja Sõpruse puiestee vahelise ala kavandamine mänguväljaku alaks on aga Annelinnas, kus liiklusest eraldatud haljasalaid on piisavalt ebaotstarbekas. Kvartalis puuduvad elamud ning mänguväljakule jõudmiseks tuleks igal juhul ületada sõidutee. Samuti ei ole mänguväljaku rajamine otstarbekas alal asuvate ettevõtete klientidele kuna see soodustaks laste mänguväljakule omapäi jätmist, mis antud kohas oleks mõeldav ainult järelevalveteenusega (liialt ananüümne ja ümbruskonna hoonetest halvasti jalgitav).

Tartu statistika 2015 aastaraamatu (http://www.tartu.ee/data/Tartu_stat_aastaraamat_2015.pdf) andmetel elab Ränilinnas 0-18 a elanikke 289 ning linnaossa prognoositakse elanike arvu kasvu. Senini puudub linnaosas avalik mänguväljak. Planeeringuga tehakse ettepanek mänguväljaku rajamiseks Raudtee tn 114b krundi põhjaossa.

Samuti puudub ühiseks koos olemiseks võimalus Variku linnaosas. Linnaosas on avalikku ruumi napilt ning olemasolev olukord ühekülgne. Suurema ja mitmekesisemaid tegevusi võimaldava mänguväljakuga puhkeala rajamine on võimalik Voolu tn 10 krundile. Ala kasutust piirab liinirajatise ja selle kaitsevööndi paiknemine. Krundile kuhjatud künkale ja selle lähedusse kavandada vaba aja veetmise võimalused linnaosa noortele ja lastele. Ala kavandamise käigus tuleb välja selgitada linnaosa elanike eelistused ning ala kavandada võimalikult mitmefunktsioonilisena ning kogukonna teket soodustavana. Kuna ala on suhteliselt suur võib kasutus olla erinev (maastikurattarada, palliplats, seiklusrada väiksematele, meditatsiooniplats, istumisnõlv, kiigeplats).

Mõisavahe 55a krunt on elamutega piiratud praegu kasutuseta haljasala, mille võiks muuta eakatele sobivaks puhke- ja võimlemisalaks. Ümbruskonna majades elab palju vanureid, kelle liikumisvõime on piiratud ning seetõttu on asukoht läheduse tõttu sobilik. Ala on päikseline ja lage, mistõttu tuleb see haljastada kuid arvestades, et ei piirataks elamute valgustatust. Alale sobib poolkaetud tuulevaikne ala istumiseks, mälu ja tasakaalu treenivate vahenditega virgutusatribuutika ning ehk ka väikelasteala inimpõlvade sidususe tagamiseks.

Pilt 12. Labürint Jäaja keskuse ees

Narva mnt 126d krundil endise karjääriala põhjas ja nõlvadel asub suurt populaarsust omav seikluspark. Valdavalt kasutamata on aga Kruusamäe tänava äärne lauge ala, kuhu piirkonna elanikud on soovinud lastemänguväljaku rajamist juba mõnda aega (kaasava eelarve menetluse käigus). Ootus ja soov on põhjendatud kuna piirkonnas klassikaline lastemänguväljak kiikede, ronila ja liumägedega puudub, samuti puuduvad lähiümbruses selleks sobivamad alad. Ala kavandamisel tuleb silmas pidada kalmistu vahetut lähedust.

Supelrannad ja Emajõe kallarasjad

Tartu kõik kolm **avalikku supelranda** (Linnaujula, Vabaujula ja Anne kanal) on suure kasutajaskonnaga ja väga populaarsed. Randade laiendamisel tuleb eelnevalt välja selgitada võimalik säilitatav haljastus ning kavandada meetmed selle kaitseks, sest ulatuslikud mullatööd, mis ranna rajamiseks vajalikud, ei ole kõrghaljastuse suhtes positiivsed. Jõe kallaste ja põhja muutmisel tuleb lähtuda selleks ette nähtud riiklikust regulatsioonist. Et supelranda oleks asja ka pilvise ilmaga tuleb randadesse ette näha palliplatse, treeningalasid, jõe äärde ka lõkkekohti.

Kaaluda tuleb Anne kanali supelranna haljasalal puude ja põõsaste harvendamist – ala on muutumas liialt varjuliseks. Anne kanali supelranna laiendamisel pärast liinirajatise likvideerimist tuleb hinnata alal asuva masti säilitamist ning sellele uute funktsioonide andmist (vaateplatvorm, ronila, valgusmäng).

Supelrandade rekonstrueerimisel ja laiendamisel tuleb luua paremad võimalused ranna kasutajate teenindamiseks. Iga ranna läheduses peavad olema käimlad (kui mitte joogivee ja pesemisvõimalused), ning parklad nii autodele kui jalgratastele, tagatud peab olema ka mugavad ühendused kõigile liiklejatele. Suplusvõimalusi pakkuvaid väiksemaid alasid on soovitatav kavandada ka allavoolu (Vana-Ihaste)

Lisaks suplemisele kasutatakse veeäärseid alasid ka aktiivseks puhkuseks. Anne kanali teise osa kaldapealsed on oma asukohalt (spordikeskuse ja kaubandus- ja vabaajakeskuse lähedus) ja kättesaadavuselt (hea ligipääs) just sobilikud vabaõhu- ja veesportidiga tegelemiseks. Ala veelgi aktiivsema kasutuse võimaldamiseks koostada terviklik projektlaheendus.

Kallasradasid on Tartus kolme täiesti eriilmelist tüüpi. Keslinna piirkonnas on välja ehitatud või kavandatud luksuslikud promenaadid spetsiaalse haljastuse, pinkide, platvormide, piirete, valgustuse ja kohvikutega. Supilinna ja Ujula tn piirkonnas on kallasrada lahendatud puiesteenaga. Mujal leiab kitsas jalgrada ise endale tee loodusliku haljastuse vahel. Pisut on radade ühendatusele kaasa aidanud purrete rajamisega Dendropargi alal ja Emajõe vasakkaldal Sõpruse sillalt allavoolu. Emajõe ja Anne kanali vahelisel alal on kallasrajale antud lisaväärtust infostendidega jõe elustiku kohta.

Õnnekombel puudub kallasrada pea täielikult ainult suhteliselt väikeses ulatuses Kvissentali suunas ja Vana-Ihastes, osalt on see kindlasti tingitud lammialade väga kõikuvast veerežiimist.

Pilt 13. Suure kasutuspotentsiaaliga puhkeala Anne kanali teise osa kallastel.

Kallasradade kujundamise põhimõtted

Esinduslike promenaadide rajamise juures tuleb tähelepanu suunata ka kaldahaljastusele. Just kesklinnas katkeb haljastus kõrge kalda tõttu täielikult ning vajalik on kompenseeriva haljastuse rajamine. Eriti tähtis on see Uue-Turu ja Ees-Karlova kaldapromenaadide kujundamisel.

Rohevõrgu toimimiseks on oluline, et kallasradade haljastus ei oleks pelgalt muru ja puuderead. Lüngiti tuleb säilitada või luua looduslikumaid (põõsa, pilliroo vms) haljassaari, mis annaksid vajadusel varju veelindudele.

Kallasrada mõlemal pool jõe kallast peab olema pidev. Ropka tee 29 krundil ja Siili tn kruntide juures, kus ala senise kasutuse tõttu kallasrada puudub tuleb see samuti rajada. Oludes, kus see on võimalik (puudub looduskaitse piirang) tuleb kallasrada kavandada aastaringsest läbitavana nii jala kui jalgrattaga. Lisaks tuleb kavandada astmelisi alasid erinevatele veetasemetele ligipääsuks ja/või erineval kõrgusel kulgevaid käiguteid (näiteks laudteedena). Kallasrajad varustada istumiseks pinkide ja varjualustega, mille juurde kuuluvad kindlasti ka prügimüürid ja jalgrattahoidjad. Kallasraja kasutust rikastada, kas kultuuriloolise või loodusõpetliku infoga.

Linnaaiandus

Linnaaiandus on iseenda tarbeks ja/või vabatahtliku tööna kogukonna ning kogukonnaliikmete hüvanguks tehtav mittetulunduslik taimekasvatuse, mis toimub linnalises keskkonnas kas linnale kuuluvatel või eraomandis olevatel maa-aladel. Linnaaiad jagunevad juurdepääsetavuse poolest privaatseteks (nt koduaiad), avalikeks (nt asumi- ja kogukonnaaiad) ja poolavalikeks (nt ühistute ja MTÜ-de poolt hallatavad aiamaad) ning taimekasvatuse funktsioonide poolest iluaedadeks (eesmärgiks on ruumi kujundamine ja kaunistamine), kogukonnaaedadeks (eesmärk on sotsiaalne lävimine ja ühistegevus) ning toiduaedadeks (eesmärgiks on toidu kasvatamine, muud eesmärgid kaasnevad sellega).

Kuigi sellist terminit seni Tartus planeerimisel kasutatud pole on linnaaiandusega tegeletud Tartus läbi aegade. Nõukogude ajal kavandati spetsiaalseid aiandusalasid kortermajade elanikele ja ettevõtete töötajaskonnale. Suurimast Tartu aiandusalast Ihastest on saanud arvestatav elurajoon. Ilmatsalu tänava lõpus tegutseb aga siiani linna suurim aiandusala, mis algselt oli mõeldud Tartu elektriijaama töötajatele. Üle linna on palju väikeseid isetekkelisi aiandusalasid elektri õhuliinide all, tänavate reservmaadel, raudtee kaitsevööndis. Linnaaiandusega tegelemiseks leitakse võimalusi ka kortermajade lillepeenardel.

Aiandusega on tegeletud nii ühistööna kooperatiivide ja aiandusühistute näol kui eraviisiliselt. Tänapäevaks on varasemate aiandusalade alused maad reformitud ning nendest on saanud kas era- või munitsipaalmaad või need on jäetud riigi omandisse. Riigi omandisse on jäetud maad, mis asuvad liinirajatiste kaitsevööndis. Mitmetel aladel on rajatud kastmis- ja kuivendussüsteeme ning muidugi ka piirdeid ja varjualuseid. Suures osas just viimatimainitu tõttu ei ole need alad tavamõistes esteetilised ja tunduvad näiliselt korratud. Tegelikult valitseb aladel tavaliselt nii külvi-, kastmis- kui valvekord. Naaberlade arenemise tõttu on senistest jäätmaadest kujundatud aiandusalade kasutus sattunud surve alla. Küll soovitakse saavutada esteetilisust (Jaamamõisa) küll laiendada parkimisvõimalusi (Ravila, Sepikoja piirkonnad).

Viimastel aastatel on tekkinud suur huvi uute linnaaiandusalade rajamiseks ja olemasolevate säilitamiseks. Esimene omataoline rajati Jaamamõisa jäätmaale. 2014. a asuti aiandusega tegelema ka Taga-Annelinnas endisel põllumajandusmaal.

Linnaaianduse arendamine ja aiapidamise võimaluste loomine neile, kellel selleks võimalused puuduvad, on oluline, kuna see pakub linlastele sotsiaalseid väljundeid (liikuvus, sotsiaalne aktiivsus ja eneseteostus, loodusõpe, toidulisus), tõstab linnakeskkonna liigirikkust (pakub elupaiku taimedele, putukatele, lindudele - loomadele) ning mitmekesistab ruumi tervikuna (toimib osana rohealade võrgustikust, täiendab olemasolevaid ruumifunktsioone).

Lisaks loob üldplaneering võimalused uute linnaaedade rajamiseks vastavalt tekkivatele võimalustele. Selleks on mitmete maakasutuse sihtotstarvete toetavate otstarvete kirjelduste juurde lisatud "aiandusmaa" ühe võimaliku toetava otstarbena. Vajadusel tuleb kehtestada linnaaedade korraldamiseks reguleerivaid määruseid ning ettekirjutusi.

Pilt 14. linnaaiandus Tartus

Ettepanekud linnaaianduse alade reserveerimiseks

Timuti tn 56 – olemasolev, säiliv aiandusala

Sepikoja tn 20 – endine aiandusala

Kannikese tn 10 – toimiv aiandusühistuga ala

Ravila tn 49a – toimiv aiandusühistuga ala

Kaunase pst 68 – endine kooli õppeaiandusala

Põhja pst 30 – osa toimivast aiandusalast

Ropka tee 21 - päikselisem osa pargist uue korterelamugrupi läheduses

Ihaste tee 6a – Annelinna ja uue korterelamu piirkonna tarbeks kavandatav endine põllumaa, mille kasutus võib olla segu nii tarbe- kui iluaiamaadest

Mõisavahe tn 69 – endine põllumaa, kavandada iluaiana säilitades väärtusliku looduskooslust

Laseri tn 7 – endine põllumaa sobilik nii tarbe- kui iluaianduseks.

Üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused

Enne uute alade kasutusele võtmist tuleb lahendada maa kasutamise seonduvad küsimused (nt maa rendile taotlemine selle omanikult). Juhul kui alal asub kaitsevööndeid tuleb järgida nendes tegutsemise korda ning nõutavad tegevused kooskõlastada. Alasid tuleb kasutada heaperemehelikult tekitamata kahjustusi (pinnareostus). Maa kasutamise eest vastutaval isikul (aiandusühistu) peab ala kasutuse ja hoolduse kohta (sh taimekaitsevahendite ja väetiste suhtes) olema kehtestatud kindel reeglistik.

Aiandusalade ilme peab olema esteetiline, keelatud on hoonete ja püsirajatiste püstitamine. Piirete paigutus ja tüüp peab olema ümbritsevasse keskkonda sobituv ning tuleb igakordselt täpsustada. Aladel lahendada kastmisvee kogumine ja kasutamine ning vajadusel drenaaži- ja pinnavee ärajuhtimine. Kõrghaljastuse likvideerimine toimub siingi linnas kehtiva üldise korra järgi. Haljasjätmete kompostimine peab toimuma aiandusalal ning lubatud on kompostida ka olmetarbimises tekkivaid biojätmeid, jätmete põletamine lubatud ei ole. Aiandusalal ei ole lubatud koduloomade/lindude pidamine, tule tegemine selleks ettevalmistamata kohas, küttepuude ladustamine ja mootorsõidukite parkimine/hooldamine/pesemine.

Koorteväljakud

Eesmärgiks on, et iga suurema kortermajade ala läheduses on lühikese jalakäigukaugusel park, väljak või plats lemmikloomadega vabas õhus viibimiseks. Eeskätt tuleb siin arvestada koertega ning vähemal määral kasside ja närilistega. Ilmtingimata ei ole oluline, et ala oleks spetsiifiline ja ainukasutusega kuid tagatud peab olema lemmikuomaniku eelistatuse tunne (ala tähistus, inventar). Seni on Tartus määratud üks koht (Pikk tn 65 Anne kanali teise osa ja Emajõe vaheline ala), kus võib koera vabalt joosta lasta ja seda on ilmselgelt vähe. Tulenevalt juba ainuüksi koerte tõurohkusest ei ole võimalik vastata kõigile ootustele (nt jooksurada hurtadele), kuid tagatud peab olema koera jooksumise ja elementaarse treenimise võimalus erineva suurusega koertele.

Siinkohal tuleb toonitada, et lisaks planeeringus näidatud kohtadele on lubatud rihma otsas oleva koeraga jalutada kõigil avalikel kõnni- ja kergliiklusteedel ning avalikel haljasaladel, kus ei ole seda keelavat märgistust (supelrannad, laste mänguväljakud). Avalikus kohas lemmikuga liiklemisel tuleb kinni pidada heakorraeeskirjast ning järgida head käitumistava.

Pilt 15. Tartu seni ainuke koerteväljak Emajõe ja Anne kanali teise osa vahelisel alal

Ettepanekud koeraväljakute maade reserveerimiseks

Pikk tn 65 – olemasolev koerajooksuala, mis on suhteliselt hästi looduslikult piiratud. Võimaldab koerte ujutamist, jooksmist ja mängu. Alale on ehitamisel ka treeningväljak. Liigniiskuse tõttu osaliselt sellisel kujul kasutu.

Ropka tee 10 – reljeefne praegu vähe kasutuses olev ala, tagada eraldatus muust pargi osast. Piiratud võimalik koerte vabalt jooksmine ja treeninguala. Kui alale rajada pinna- ja sademevee akumulatsiooniks tiik oleks võimalik ka ujumine.

Sepikoja tn 21 – kitsas ala väikesele piiratud treeningplatsile liinirajatise kaitsevööndis.

Mõisavahe 69 – suurem ala vabalt jooksmise võimaldamiseks ja treeningplatsiks. Ala on võimalik liigendada selliselt, et säiliks väärtuslikud taimede kasvukohad.

Nõlvaku 3 – mitmekülgne harjutus- ja treeningväljak.

Ravila tn 80j – treeningväljak ja vabajooksuala liinirajatiste kaitsevööndis.

Laseri tn 31 – looduslik jooksuala väikese harjutusväljakuga.

Herne tn 67 – väike treeningväljak.

Voolu tn 10 – mitmekesine treeningväljak.

Narva mnt 171a – koostöös kaitseala valitsejaga leida võimalused treeningväljaku rajamiseks.

Üldised rajamis-, kasutus- ja hooldustingimused

Kõik koerteväljakud tuleb varustada sobiliku inventari, piirdeaedade ja jäätmemahutitega. Oluline on, et kohe sissepääsu juures oleks selgestimõistetav info ala kasutuse kohta (soovitav välja töötada ühtne kujundus kõigile linna aladele). Samuti tuleb nõ koerakastidega varustada tihedama kasutusega kergliiklusteed ja avalikud haljasalad. Alale liikumisel peab koer olema rihmastatud.

Alad on valdavalt mõeldud teenindama lähipiirkonda. Juhul kui alade kasutus tingib parkimise vajaduse tuleb seda teha vastavalt liikluseeskirjale linnatänavatel või avalikes parklates. Alal parkimine ja mootorsõidukiga (va hooldus) viibimine on keelatud.

Alasid tuleb korrapäraselt niita ning jälgida atraktsioonide korrasolekut. Niitmine ei pea olema ühtlane kogu ala ulatuses, eriti aladel, kus see on väärtuslike taimeliikide tõttu vastunäidustatud. Võimalusel säilitada alade olemasolev väärtuslik kõrghaljastus. Turvalisuse ja alade kasutatavuse seisukohalt on oluline, et alad oleks piisavalt valgustatud, vajadusel tuleb seda täiendada.

Aladel ei tohi teha lõket ega neid tahtlikult risustada. Koerte hooldamisel (kammimine) tuleb peremehel enda ja koera järelt koristada.

Tabel 1. Planeeritud tänavahaljastus

id	asukoht	kirjeldus	planeering/ristlõige
28499	Rebase tn	6 puud tänava ääres	<u>Sõpruse silla paadisadama detailplaneering</u>
29012	Turu tänav T49	kahepoolne puuderida krundipiiril	<u>Turu 49 krundi ja lähiala detailplaneering</u>
28502	Vitamiini tn	puuderida krundipiiril	<u>Vitamiini 2a ja 4 kruntide detailplaneering</u>
28506	Kvissentali põik	puuderida	<u>Kvissentali tee 16 krundi detailplaneering</u>
28505	Ignatsi tänav T1	puuderida	<u>Kvissentali tee 16 krundi detailplaneering</u>
29017	Klaose tänav T1, Klaose tänav T3	kahepoolne puuderida	<u>Kvissentali tee 16 krundi detailplaneering</u>
28509	Lammi tänav T1	puuderida krundipiiril	<u>Kalda tee 45, 49 ja 51 kruntide detailplaneering</u>
28510	Turu tn ääres	puuderida	<u>Kuu 24 krundi detailplaneering</u>
28511	Ujula tänav T92	puuderida vasakul pool	<u>Ranna tee ja Lubja tänava piirkonna detailplaneering</u>
28512	Lembitu tn 2	põõsarida	<u>Lembitu 2 ja Lembitu 2a kruntide detailplaneering</u>
28513	Turu tn 65	puuderida	<u>Turu 65 krundi detailplaneering</u>
28514	Turu tn 63	puuderida	<u>Turu 63 krundi detailplaneering</u>
29018	Sepikoja tänav T21	kahepoolne puuderida	<u>Jalaka tn 56a krundi detailplaneering</u>
28516	Nooruse tn 5 juures	puuderea täiendus	<u>Nooruse tn 5 krundi detailplaneering</u>
28518	Sepikoja tn 21	puuderida	<u>Ringtee 8 krundi detailplaneering</u>
28520	Turu tn 6/6a (Kaluri tn ääres)	puuderida	<u>Turu tn 2, Soola tn 8, Soola tn 4 ja Soola tn 4a kruntide detailplaneering</u>
29036	Soola tn paremal poolel	puuderida	<u>Turu tn 2, Soola tn 8, Soola tn 4 ja Soola tn 4a kruntide detailplaneering</u>
9703	Ujula tn jõepoolne (vasakpoolne) äär	puuderida	<u>Ujula tn 98 (Lodjapargi) ja Ujula tn 102 (supelranna) kruntide ning lähiala detailplaneering</u>
9677	Sauna tn vasakpoolne äär (harjutusväljaku ääres)	puuderida	<u>Sauna, Staadioni, Ujula, Liiva tänavate ja Emajõega piirneva kvartali detailplaneering</u>
9675	Vene tn vasakpoolne äär	5 puud parkla ääres	<u>Ujula 2, Vene 3 ja 5 kruntide ning lähiala detailplaneering</u>
9676	kaldapealse kergliiklustee äärne	kahepoolne puuderida	<u>Ujula 2, Vene 3 ja 5 kruntide ning lähiala detailplaneering</u>
9711	Muuseumi tee linna poolne äär	puuderida	<u>Raadi linnaosas asuva riigikaitsemaa detailplaneering</u>
13746	Raatuse tn pikenduse vasak pool	puuderida	<u>Raadi linnaosas asuva riigikaitsemaa detailplaneering</u>
29019	Puiestee tn 112c	kahepoolne puuderida	<u>Raadi linnaosas asuva riigikaitsemaa detailplaneering</u>
29021	Roosi tänav T87 ja Peetri tänav T69	kahepoolne puuderida	<u>Raadi linnaosas asuva riigikaitsemaa detailplaneering</u>

29016	Muuseumi tee T7	kahepoolne puuderida	<u>Puiestee, Kasarmu, Roosi ja Vahi tänavatega piirneva ala detailplaneering</u>
29024	Roosi tänav T85	kahepoolne puuderida	<u>Puiestee, Kasarmu, Roosi ja Vahi tänavatega piirneva ala detailplaneering</u>
29023	Roosi tänav T79	kahepoolne puuderida	<u>Puiestee, Kasarmu, Roosi ja Vahi tänavatega piirneva ala detailplaneering</u>
29022	Jänese tänav T23	kahepoolne puuderida	<u>Puiestee, Kasarmu, Roosi ja Vahi tänavatega piirneva ala detailplaneering</u>
29020	Peetri tänav T92	kahepoolne puuderida	<u>Puiestee, Kasarmu, Roosi ja Vahi tänavatega piirneva ala detailplaneering</u>
9716	Lehe tn vasakpoolne äär	puuderida	<u>Jaamamõisa linnaosa elumupiirkonna detailplaneering</u>
9717	Ladva tn vasakpoolne äär	puuderida	<u>Jaamamõisa linnaosa elumupiirkonna detailplaneering</u>
9721	Ihaste tee Emajõe poolne äär	puuderida	<u>Vana-Ihaste I ehitusjärjekorra I etapi detailplaneering</u>
29026	Pallase tn	kahepoolne puuderida	<u>Ihaste individuaalelamute rajooni 2. eh. jrk. 1. etapi hoonestuse eskiis</u>
9724	Pallase tn hoonetuse poolne äär	puuderida	<u>Ihaste individuaalelamute rajooni 2. eh. jrk. 1. etapi hoonestuse eskiis</u>
9731, 29027	Põhjatamme pst	kahepoolne puuderida paremal pool teed, vasakul üks rida puud	<u>Põhjatamme pst 1 detailplaneering</u>
9733	Kiigemäe tn	paremal pool puuderida	<u>Põhjatamme pst 1 detailplaneering</u>
29028	Männimetsa tn	kahepoolne puuderida	<u>Vana-Ihaste I ehitusjärjekorra I etapi detailplaneering</u>
9727	Hipodroomi tn Emajõe poolne äär	puuderida	<u>Vana-Ihaste I ehitusjärjekorra I etapi detailplaneering</u>
9726	Metsahaldja tn vasakpoolne äär	puuderida	<u>Vana-Ihaste I ehitusjärjekorra I etapi detailplaneering</u>
29029	Fr. R. Kreutzwaldi tn 66 planeeritud tänavad	kahepoolne puuderida	<u>Fr. R. Kreutzwaldi 66 detailplaneering</u>
30619	Fr. R. Kreutzwaldi tn	puuderida	<u>Fr. R. Kreutzwaldi 66 detailplaneering</u>
29030	Vaksali tänav T61	kahepoolne puuderida	<u>EPA Tähtvere kompleksi detailplaneering</u>
29031	Vaksali tänav T53	kahepoolne puuderida	<u>EPA Tähtvere kompleksi detailplaneering</u>
29032	Friedrich Reinhold Kreutzwaldi tänav T9	kahepoolne puuderida	<u>Kruntide Fr. R. Kreutzwaldi 3 ja 5 ning lähiala detailplaneering</u>
9804	Fr. R. Kreutzwaldi tn 1b külgnev tänavapool	puuderida	<u>Fr. R. Kreutzwaldi tn 1b krundi detailplaneering</u>
29033	Piiri tn	kahepoolsed eraldi saartel puud	<u>teemaplaneering</u>
29035	Meloni tn	kahepoolsed eraldi saartel puud	<u>teemaplaneering</u>
9671	Turu tn parem pool	puuderead kahel pool kergliiklusteed	<u>Sadama, Turu, Väike-Turu tänavate ja Emajõe vahelise ala detailplaneering</u>

9669	Vaksali tn parem pool lõigus Vaksali tn 11- Vaksali tn 17	puuderida	<u>Vaksali ja Riia tänavate ning raudteega piirneva ala detailplaneering</u>
29037	Kastani tn kruntide ja raudtee vahele kavandatud tänava ääres	puuderead kahel pool kergliiklusteed	<u>Kastani 183b ja lähiala detailplaneering</u>
9667	Võru tn parem pool	puuderida	<u>Kastani 183b ja lähiala detailplaneering</u>
9662	Turu tn ja Rebase tn äär	puuderida	<u>Turu, Rebase, Raua ja Sõprusesillaga piirneva ala detailplaneering</u>
29038	Sadamaraudtee koridori kavandatava tänava haljastus	kahepoolsed puuderead	<u>Ropka silla, selle juurdepääsude ja sadamaraudtee koridori (lõigus Väike kaar - Turu tn) kavandatava tänava detailplaneering</u>
9648	Ropka tee T29	puuderida	<u>Ropka silla, selle juurdepääsude ja sadamaraudtee koridori (lõigus Väike kaar - Turu tn) kavandatava tänava detailplaneering</u>
28494	Kaunase puiestee T73	kahepoolsed puuderead	<u>Annemõisa tn 1a, Annemõisa tn 6 kruntide ja lähiala detailplaneering</u>
28495	Inseneri tn vasak pool	puuderida	<u>Ropka tööstuspargi detailplaneering</u>
9637	Sepa tn vasak pool	puuderida	<u>Sepa 17c krundi detailplaneering</u> <u>Sepa 17d detailplaneering</u> <u>Sepa tn 19 krundi detailplaneering</u>
9636	Turu tn parem äär	puuderida	<u>Turu tn 47 ja 51 kruntide detailplaneering</u>
9635	Turu tn vasak äär vangla parkla juures	puuderida	<u>Turu tn 56 krundi detailplaneering</u>
29040	Kopli tn	kahepoolne puuderida	<u>Variku mikrorajooni detailplaneering</u>
9650	Variku tn	hekk vasakul pool	<u>Variku 6a detailplaneering</u>
29041	Laseri tn	kahepoolne puuderida	<u>Ränilinna linnaosa üldplaneering</u>
9654	Raudtee tn pikendus	kaitsehaljastus	<u>Ränilinna linnaosa üldplaneering</u>
12775	kogujatänav	puuderida	<u>Ränilinna linnaosa üldplaneering</u>
29042	Ringteega paralleelne planeeritud kogujatänav	kahepoolne haljasala	<u>Tammelehe 6a ja Aardla 112a kruntide detailplaneering</u>
9653	Raudtee tn hoonete pool	puuderida	<u>Tammetõru tn hoonestuse eskiis</u>
29043	Kulli tn kõnnitee	kahepoolne puuderida	<u>Vaarika tn, Linnu tn, perspektiivse Savi tn ning Tamme põik tn pikendusega piirneva ala detailplaneering</u>
9734	krundi pikkuses	puuderida	<u>Kesk kaar 1 krundi detailplaneering</u>
9735	Riia tn 128 esine	puuderida	<u>Riia 128 detailplaneering</u>
9668	Raudtee tn raudtee poolne pool	puuderida	<u>Tamme staadioni ja lähiala detailplaneering</u>
9789	Ravila tn pikendusel	tänavahaljastus	<u>Ravila tööstuspargi detailplaneering</u>
29947	Siili tn vasak pool	puuderida	<u>Rebase 25 ja 27 kruntide ja lähiala detailplaneering</u>
29954	Riistapuu tänav T1	kahepoolne puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>
29951	Klaose tänav T5 ja sealt edasi	kahepoolne puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>
29952	Hauskari tänav T1 ja sealt edasi	kahepoolne puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>

29953	Aeru tänav T1	kahepoolne puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>
29958	Meruski tänav T1	kahepoolne puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>
29956	Meruski tänav T1	puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>
29957	Meruski tänav T11	puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>
29955	Hauskari tn ja Klaose tn ühendustänav	kahepoolne puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>
29959	Meruski tn jätk	puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>
29960	Meruski tn ja Hauskari tn ühendustänav	puuderida	<u>Kvissentali põik 10 ja Aruküla tee 34 kruntide detailplaneering</u>
29961	Meruski tn pikendus Kvissentali tee 34 krundil	puuderida	<u>Kvissentali tee 34 krundi detailplaneering</u>
30133	Turu tn 14 juures	puuderida	<u>Turu 10, Vee, - ja Tervisepordikeskuse detailplaneering</u>
30134	Pikk tn ääres Paju tn 2 ulatuses	kahepoolne puuderida kõnnitee ääres	<u>Emajõe, Sõpruse silla, Pikk ja Fortuuna tänavatega piiratud ala detailplaneering</u>
30150	Turu tn katlamaja territooriumi ulatuses	puuderida	<u>Kesklinna üldplaneering</u>
30474	Sepikoja tn lõigus Tähe - Turu	puude või parem põõsarida rida lõunapoolsel küljel	<u>Turu 49 krundi ja lähiala detailplaneering</u>
29025	Põhja pst	kahepoolne puuderida	<u>lähtuda Eesti Rahva Muuseumi detailplaneeringus näidatud Põhja pst pikenduse ristlõikest</u>
30162	Papli tn	puuderida, muidugi paplid	2_3_6_2 KT_H_ST_JT
30163	Männi tn	puuderida, muidugi männid (praegu mõned lehised)	3_6_4_2 KT_ST_H_JT
30164	Vahtra tn	puuderida, muidugi vahtrad, võiks iga istik ise liiki olla	3_5_3_2 JT_ST_H_JT
30166	Lepa tn	puuderida, muidugi kõik lepad	2_5_3_2 JT_ST_H_JT
30171	Kuuse tn - Kadaka tn ristmik	üksikpuu markeerima	
30172	Sarapuu tn - Kadaka tn ristmik	sarapuu üksikpuuna markeerima	
30472	Teguri tn lõigus Tähe - Turu	puuderida vasakule	2_4_7_3 JT_H_ST_KT
30580	Ujula tn pikendus kuni Klaose tänavani	kahepoolne puuderida	ristlõige sõltub tänavamaa laiuselt haljastusele kavandada min 3m mõlemale poole sõiduteed
30587	Muuseumi tee pikendus	ühepoolne puuderida linna pool küljes	<u>ristlõige vastavalt Raadi linnaosas asuva riigikaitsemaa detailplaneering</u>

30598	Tüve tn	ühepoolne puuderida olevatest elamutest teisel pool	2_4_7_3 võimalik kogu tänava KT_H_ST_KT rekonstrueerimise käigus
31192	Tüve tn pikendus	puuderida	võimalik tänavamaa olulise laiendamise korral
30891	Kalda tee 1c esine tänavamaa (Sõpruse pst)	puuderida	<u>Kalda tee 1c ja Ihaste tee 3 kruntide detailplaneering</u>
30890	Ihaste tee 3 krundi tagune	kahepoolne puuderida	<u>Kalda tee 1c ja Ihaste tee 3 kruntide detailplaneering</u>
30608	Kalda tee 1c esine tänavamaa (Kalda tee)	puuderida	<u>Kalda tee 1c ja Ihaste tee 3 kruntide detailplaneering</u>
30609	Ihaste tee 9 krundiga piirnev tänavala	puuderida	<u>Ihaste tee 7 krundi ja lähiala detailplaneering</u>
9776	Viljandi mnt lõigus Ravila - Sanatooriumi	kõnniteel kahepoolne puuderida	<u>Ravila tn 14a//14b//14c krundi detailplaneering</u>
30893	W. Otsvaldi tn	puuderida	<u>Ravila tn 14a//14b//14c krundi detailplaneering</u>
30894	Sanatooriumi tn äärne	kõnniteel kahepoolne puuderida	<u>Ravila tn 14a//14b//14c krundi detailplaneering</u>
30610	Ropka silla pealesõidutee	puudega haljasriba	asukoht ristlõikes täpsustada projekteerimisel
30611	Tamme pst ja	puuderida	<u>Raja 24 krundi detailplaneering</u>
30612	Tammiku tn		
30618	Taara pst	puuderida	Võimalik tänava tervikliku rekonstrueerimise käigus. Ristlõige täpsustada projekteerimisel.
30624	sadamaraudtee koridor Turu tn – Siili tn	puuderida	Asukoht ristlõikes täpsustada edasisel projekteerimisel või planeerimisel
30625	Ihaste tee lõigus Ihaste põik – Ropka silla pealesõit	puuderida	Soovituslik, asukoht ristlõikes täpsustada edasisel planeerimisel või projekteerimisel
30892	Ihaste tee 18 krundile rajatav tänav	puuderida	<u>Ihaste tee 18 krundi detailplaneering</u>
30972	kavandatav Siili tn paralleeltänav	kahepoolne puuderida	Asukoht ristlõikes täpsustada edasisel projekteerimisel või planeerimisel
31200	Uueturu tn parkla	puuderida	<u>Kesklinna üldplaneering</u>
31353	Pikk tn lõigus Roosi Raatuse	puuderida	<u>Kesklinna üldplaneering muudab Narva mnt, Kivi, Pikk, Raatuse põik tänavatega ning Emajõega piirneva ala dp-d</u>
31354	Pikk tn lõigus Raatuse Fortuuna	puuderida	<u>Kesklinna üldplaneering muudab Raatuse, Pikk, Fortuuna ja Põik tänavate vahelise kvartali dp-d</u>

Lisa 1. Näiteid erinevatest koeraplatsidest

<http://static.wixstatic.com/media/>

<http://i1276.photobucket.com/albums/y470/ConstantLeads/Youth%20Basketball/Dog%20Park/DogPark2>